

SODOR

folyékony szén-savtartalmu ázsiaihevel, melynek segítségével mindenki, bárhol szén-savtartalmu egészséges, élcsó, fűtő és hűtő italokat (szódavíz, seltet, limonádé, szikvíz, minálto, gasztró, perzsgó, tej stb.) készíthet az e célra szerkesztett palackokban a meletelt utasítás szerint. A szén-sav vegyülete: A kezelés egyszerű, kényelmes. A folyadék lehűl. 1 doboz 10 sodorhűvelivel 60 kr. Egy hozzá szükséges, mindenkorra használható palack 3 frt. Részletes leírás és utasítás kívánatra ingyen és bérmentve. Képriset a magyar korona országai részére Budapest 8328

Kertész Tódornál
Kristóf-tér.
Geitner és Rauschnál
Andrássy út 8.

KESSLER-féle
MAGDA-HAJKENŐCS.

dermatológiai-terapeutikus alapon nyugró összetételénél fogva az elismert legjobb szer

korpa ellen, ugyszintén hajkihullás ellen.

MAGDA-HAJKENŐCS több év óta kipróbálva, teljesen ártalmatlan, a hajnövést előmozdítja és mint kitűnő óvszer a gyakran előforduló hajbetegségek ellen, még gyermekekénél is használatra legjobban ajánlható. 1 tégely ára 3 korona. — Főszéküldési raktár:

KESSLER REZSŐ-nél gyógyszerész **GYERTYAMOS**, (Torontál vármegye).
Raktárak Budapest: Török József, Király utca 12. sz. 8325
Dr. Eger Váci-körút 17. 8325

Dr. Lengyel Frigyes-féle
Nyirfabalzsamot

A modern vegyészeti hatalmas haladás és az ebből származó számtalan kozmetikus készítmények sem voltak képesek a 30 éven át bevált által nyújtott segítségéről van szó. Ezen nyirfabalzsamot egy sajátos 30 évi gyakorlati vegyi eljárás alapján praeparáltak és csak azután jött forgalomba. Ezen folyadék hatása, hogy a bőr felső rétegét lassankint lehántja és az által az alsó tisztított bőr fiatal színben és üdőségben jön napvilágra, megszüntet mindenemű kártét, szeplőt, vörös foltokat és anyafoltokat, simítja a ráncosbőrt és a himlő-hajjakat lassankint teljesen eloszlatja és az arcbőrnek úja és egészséges színt kölcsönös. Egy korsó ára használati utasítással együtt 1 frt 50 kr. A nyirfabalzsam hatásának támogatására Dr. Lengyel Frigyes-féle

Benzoe szappan
ajánlatos. Egy darab ára 50 és 35 kr. Raktáron minden jobb gyógyszertárban. Főraktár Magyarország részére Török József gyógyszerésznél Budapest, Király-utca 12.

„A világ legjobb sámfája“
FÖLDVÁRY IMRE

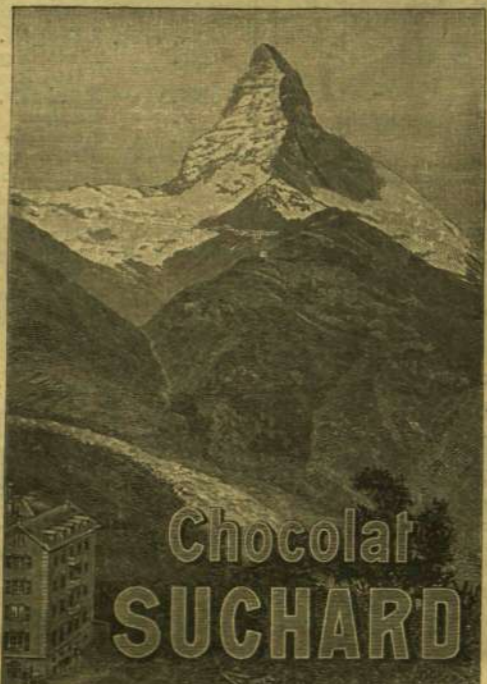
férfidivat és fehérmemű raktárában.
parja
Budapest, IV., Koronaherczeg-utca 11. sz. és VIII., Kerepesi-út 9.
Férfi ingek, Jäger-árúk, valóság és sport-cikkék dús választékban kaphatók.
Kostyűk és nyakkendők.

Vérszegények és lábbadozók

Serravallo Chinabort

Készítő Serravallo gyógyszerész Triestben.
Pompás ízű, a miert a gyermekek is igen szívesen isszák. Sokszor kitüntették, Minden gyógyszerárban kapni. 8014

LE „MATTERHORN“ (CERVIN) délután RIFFELALP, Svájc

HAJFESTŐ FÉSŰ

(Koffer-féle szabadalom, Berlin S.O. 36.)
Ösz vagy vörös haj előkészület nélkül való festésre. Teljesen ártalmatlan. Évekig használható! Darabja 2 frt. Ausztria-Magyarország részére szállítja Vértes sas-gyógyszertára Lugoson, 96. sz. Magyarország. 8285

Legjobb és leghirnevesebb pipere hölgypor: a
La VELOUTINE

Különleges Rizpor BISMUTTAL VEGYITVE
CH. FAY, ILLATSZERÉSZ.
PARIS — 9, rue de la Paix, 9 — PARIS.

Parisi hajápolási szerek!
„Viola“ hajfajtalító-tej. Teljesen ártalmatlan kitűnő hatású. 1 üveg ára 1 korona.
„Viola“ hajszesz. A haját legkevésbé sem alkalmasítását a haj törékenységről nem kell tartani. 1 üveg ára 1 korona.
„Viola“ Tanno-chinin-pomádé. A haj állapotát kitűnő hatású gyógykezelés. 1 tégelynek ára 1 korona.
„Viola“ antiszeptikus fogpor. Egy doboz ára 60 fillér 8215
„Viola“ antiszeptikus fogvíz. Egy üveg ára 60 fillér. — Kapható **GEML-féle** gyógyszerárban az „Arany keresztel.“
Temesvár, Belváros, Losonczy-tér.

Felülmulhatatlan szer!

Millió embernek
a Schneider-féle
Páfrány-tokocskák (Galandóc-elhajtó)
adták vissza teljes egészségüket.

Pántlikagiliszta, fejestől, a páfrány-tokocskák által fájdalom nélkül, a legrövidebb idő (6 perc) alatt teljesen elhajtatik. E kitűnő gyógyszer nemcsak a galandférgekben, hanem gyomroiban, szendvedőkben is hatatosan meggyógyítja. A pántlika-giliszta tünetei a következők: az arc halvány-sárga, hágyadl tekintet, fél szemkivétel, lesoványodás, elnyálkásodás, emésztetlenség, étvágytalanság, gyakori rosszullet, ájulás, nyál-összevételés, a test megdagadása, gyakori felhőgés, belgöcs, szoró fájdalom, szivdobogás, a vérkeringés rendelleneségei különösen nőknél, gyakori főfájás stb. stb. 8208

A páfrány-tokocskák nem ártanak, ha a fereg nincs is jelen. Törvényesen védve. Rendelesnél az életkor megjelölendő. Számtalan elismerés és halanyilatkozat. Egy eredeti doboz használati utasítással a bel-és külföldi részre postai utánvételt — 4 — frt a pénz előleges bekiadásával — — 3.60 frt. Egyedül valódi kapható: **SCHNEIDER JÓZSEF** gyógyszerésznél Resicza, Fő-utca 21. (Délmagyarország)

(Védjegy.)
Pántlikagilisztaiban és gyomroiban szorvad az emberiség fele részén.

IBOLYA-CRÉME.

Ártalmatlan anyagokból készült hirtos hatású créme 2 fokozatban kapható. I. fokozat. A bőr fehéritésére és úde tartására. II. fokozat. Szeplő, máj-foltok s a bőr mindenemű tisztátalansága ellen. Használati kitűnő eredménnyel jár, a nélkül, hogy a bőrré és fogakra káros utókövetkezményei lennének. Kapható:

Bodoki Mihály 8275
„Arany kereszt“ gyógyszerárban Gyulán.
Főraktár Budapest: Török József gyógyszer-tárban, Király-utca 12.
Egy tégely ára 1 korona, hat tégely rendelésnél bérmentes szállítással.

7 arany, 18 ezüst érem, 30 tisztelt és előismerő okmány.

Kwizda Fluidja
(Kwizda-féle Kórvényfluidja.)

Bégi jóhírű kórvény, reuma és idegtétlenség ellen (beoldósítás) az emberi test izmainak és inainak erősítő-ere.
A kigyó védjeggyel.
Eredményesen használva turisták, kerek-páncolok és lovagok által nagyobb társas utáni erősítésre és erőtörésre.
Árak: 1/2 palack 1 frt.
1/4 palack 60 kr.
Cenkis a fenti védjeggyel valódi. — Kapható minden gyógyszerárban.
Főraktár Magyarország részére: Török József gyógyszerésznél Budapest, Király-utca 12.
Kreispoteke, Korneuburg (Bécs mellett).
A név, rajzegy és csomagolás törvényesen védett. 8172

SIEMENS és HALSKE

Budapest, VIII. kerület, Kerepesi-ut 21. szám.
Készít:

villamos világítási és erőátviteli központi telepeket és berendezéseket városok, bányák, gyárosok és magánosok részére.
Elektrolytikus berendezéseket. Villamos vasutakat. Bánya-vasutakat. Egyenáramu-, forgó áramu- és váltakozó áramu generátorokat és motorokat, vezetékekanyagokat, kábeleket, iv-és izzó-lámpákat.
Távíró- és távbeszélő-készülékeket. — Mérő-készülékeket. Vasuti váltó-biztosító berendezéseket. Jelző-berendezéseket. Mérő-készülékeket. Vezeték-berendezéseket központi telepekhez való bekapcsolásra.
Világító testeket. 8015 Világító testeket.

Patyi Testvérek Butor-áruháza.

Budapest, kerepesi-út 9/a., földszint és I. emelet, Pannonia szálló mellett.
Nagy választék, kizárólag szilárd hazai gyártmányú asztalos és saját készítményű kárpitozott butorokból, minden versenyi és hirdetői árakat felülmúló olcsó árakon. Teljes lakásberendezések, menasszonyi kelengyék és szálloda-butorok 2 évi jótállás és felelősség mellett szállítatnak.
Tévedés elkerülése végett czégünkre és czimünkre figyelni kérjük. Diszes butor-album 1 frt bekiadásával mellé bérmentve küldetik meg. 8214

39. SZÁM. 1899. BUDAPEST, SZEPTEMBER 24. 46. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt félévre — 6
Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt félévre — 4.
Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 5. — félévre — 2.50
Külföldi előfizetőknek a postalgó megfizetésétől viteldi le csatlakozó

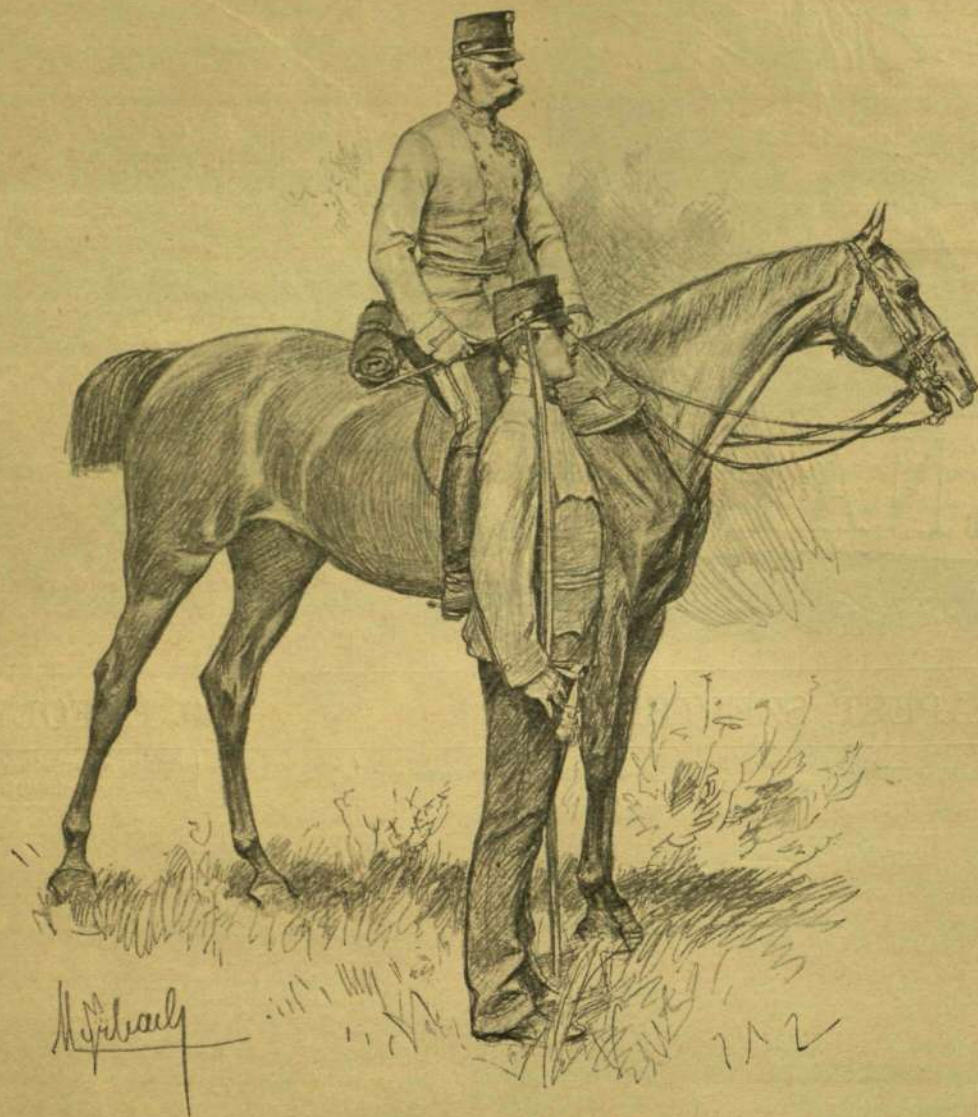
A KIRÁLY HADGYAKORLATOKON.

MIDŐN KIRÁLYUNK minden év augusztus utolsó napjaiban mint a hadsereg főparancsnoka a hadgyakorlatok megtekintésére táborba száll, udvarát és annak szertartásait székvárosában hagyja.
A gyakorló-téren I. Ferenc József seregének első katonája, ki a legmagasabb ranggal együtt a kötelességek legnagyobb súlyát viseli. A hadgyakorlatok előkészítését Ő Felsege utasításai nyomán a vezérkar főnöke, báró Beck tábornagy dolgozza ki, s a kormányzás egyéb teendői mellett a fejedelmet leginkább ezen előkészítések érdeklik.
Azon időben, midőn I. Ferenc József császár és király a trónra lépett, az őszi hadgyakorlatok mostani alakjukban teljesen ismeretlenek voltak. Albrecht főherceg, a sereg főfelügyelője, az 1866-ik év, valamint az 1870/71-iki hadjáratok tapasztalatain okulva, arra határozta el magát, hogy a csapatok számára egy minden évben tartandó gyakorlati tanfolyamot rendez, melyben — a tiszték ép úgy, mint a legénység — a hadviselés különféle földadataival gyakorlatilag megismerkedhessenek s a hadsereg hasonló képessége újra meg újra kipróbáltassék.
E tanfolyam a mostani őszi nagy hadgyakorlatok alakjában már oly tökéletesen be van rendezve, hogy a többi európai hatalmaságoknak is mintául szolgál.

A HADGYAKORLATOKRÓL. — EGY LOVAS-EZRED ELŐNYOMULÁSA A KIRÁLY ELŐTT.
„A király könyve“ című diszmunkából.

lenve, egyes hadtestek, hadosztályok, dandárok vagy ezredek mozdulatait figyelemmel kíséri: a szemlélt észreveheti, hogy a csapatok kiképzése és felszerelése évről-évre mind tökéletesebb.
A király különös büszkesége a magyar lovas-ság, melyhez hasonló európai hadsereg még megközelítőleg sem bír felmutatni.
Tatán, Kőszegen, Przemyslben ép úgy, mint Csehországban mindig ott voltak a huszárok s az orosz katonai meghatalmazott: Woronin ezredes nyíltan kijelentette, hogy a magyar huszár a világ legjobb és legszebb lovas katonája.

A király fényes udvartartásának a táborban nyomát sem igen találjuk.
Több ízben — mint például a galicziai hadgyakorlatok alkalmával Przemyslben is — megtörtént, hogy a legfelsőbb hadúr főhadiszállása egy földszintes ház szűk szobája volt, melyben a király tábori ágya is alig fért el. Ilyenkor a hadművelési, valamint a kabinet-iroda, nemkülönben a tábornokok, hadsegédek, a test-őrség és az idegen katonai vendégek egyszerű, olykor nagyon is szelős fabódiéban helyeztetnek el. A reggelit, ebédet és vacsorát a király sátrában szolgáltatják fel, melyben nyolczvan ember is elfér. Megtörtént azonban — például

«A király könyve» című disz-munkából.

A KIRÁLY SZAKASZGYAKORLATOT SZEMLÉLVE.

Tatán, midőn Vilmos német császár rendkívül nagy katonai kísérettel jelent meg, — hogy a sátozt rögtönözött vászonszárnyakkal ki kellett bővíteni.

A király a hadgyakorlatok idején az élelmezést is többnyire igen katonásan állapítja meg. Asztalán ilyenkor rendesen levest, marhahúst, füstölt sertéshúst gombócizzal, gulyáshúst és valami egyszerű tészta-félét szolgáltatnak fel. Itatul a vendégek pilzeni sört, magyar és osztrák asztali bort kapnak. Ő Felsége azonban rendesen kulmbachi bajor sört iszik.

Ebéd és vacsora után szivarral és szivarkákkal kínálják meg a vendégeket, s ha Ő Felsége vendégeivel együtt rágyújtott, néhány perc múlva alig lehet látni a sátorban a füst miatt.

Ekkor a vezérkari főnök jelére az eddig folytatott feszelen, hangos társalgás megszűnik. A király példáját követve, a társaság tagjai térképet vesznek elő, s a vezérkari főnöknek a hadgyakorlatok további menetére vonatkozó intézkedéseit, valamint a királynak e részben tett megjegyzéseit figyelemmel hallgatják.

Ez rendesen vacsora után szokott történni, és gyakran két óra hosszáig is eltart, midőn aztán a király nyugalomra tér. A hadgyakorlatok alkalmával Ő Felsége már hajnali négy óra tájban fel szokott kelni, és reggeli után azonnal rendes dolgait végzi, úgy, hogy mire a gyakorlatok megkezdődnek, az udvari futár az elintéztett ügydaraboknak már egész csomagjaival siet a legközelebbi vasúti állomáshoz, hogy azok mennél előbb a kormányok székhelyeire jussanak.

Hét órakor a király nyitott kocsiában a gyakorló-térre hajt, hol lóra ülve, a legközelebbi magaslatra vagy dombra vág, honnan a hadműveletek különféle mozzanatait szemügyre

veheti. Katonai kísérete, a lovas testőrség, valamint a katonai vendégek, végül a király tartalék-paripái mindenütt nyomában vannak. A csapattestek, melyeket a király útjában talál, feszelen állásukat megtartják, s az illető parancsnok úgy teszi meg a szokásos jelentést Ő Felségének.

Udvari ebédeknel ép úgy, mint a gyakorlótéren, Ő Felsége a honvédtiszteket magyarul szólítja meg; magyar földön magyar lovassági tábornoki egyenruhát, másutt osztrák tábornagi egyenruhát visel, s egyáltalán kettős állását mint osztrák császár és Magyarország királya gyöngéd figyelemmel mindig szem előtt tartja.

A hadgyakorlatok befejezését kürtjelek adják a csapatoknak tudtúl, mire a hadtest-, hadosztály-, dandárparancsnokok és vezérkari tisztek Ő Felsége körül gyülekeznek.

Ekkor a király rövid, de velős szavakban elmondja megjegyzéseit; megdicsőít mindent, ami jó, a hibákat pedig rendesen elhallgatja. Hiszen a kit meg nem dicsőít, az a nélkül is tudja, hogy megrovást érdemelt.

A hadgyakorlatokra vonatkozólag közlött képeinket «A király könyve» című nagy disz-műből vesszük át, melyet Herzig Miksa adott ki s melyet a «Vasárnapi Ujság» jelen évi folyamában bővebben ismertettünk. Ő Felsége e képeken mindenütt lóháton s arcképi hűséggel látható. Egyik képen a király figyelő állásban egy általa rendelt szakaszgyakorlatot szemlél, mellette csupán egy segéd tiszt van kivont karddal. Másik képen egy ezred fölött tekint végig, a mely szemlére van föllállítva. A harmadikon egy lovasezred előnyomulását kíséri figyelemmel, a negyedikken pedig egy egész huszárezred nyomul elő rohamtámadásban.

A MAGYAR PAP.

— Legenda. —

Fönt, a mennyország kapujában,
Ütött-kopott magyar ruhában,
Megáll egy ember, büszkén, daczosan,
Mint a ki tudja, hogy itt helye van.
— Péter is, szemben vele, látja:
Hogy abból a sorból való a bátya,
Kikből ide szinte naponta
Megérkeznek egy;
S kiket neki:
Már szótlanul kell beereszteni,
Mert homlokukon az isteni jegy...
Szabadjegy, a mennyei csarnokokba!

Ám Péter, mintha kételkedne most,
Oda szól kurtán, hamarost:
«Ki fia kend? Mit akar itten?»
«Az apámé,
— Felel nyugodtan az én emberem, —
S ha nem tudná kegyed,
Hogy én itten mit keresek,
Majd tudja azt az én jó Istenem!
Oda főlebbezek.
Ugy is tudom, van ott nekem már,
Külön könyvem az apellációkra;
Szegény földönlakó koromban,
Annnyit főlebbeztem oda!»

A felelet Péternek tetszetős,
De mivel a dolog nem sietős,
Mert látja már, jóra oldódik:
Szinlelt mogorván tovább faggatódzik:

«És mi vajon az érdemed ide?»
De még vagy kétszer megismételi
Míg kint amaz szelíden feleli:

«Nincs semmimé,
Legalább itten nincs, tudom,
Csak az én Uram drága vére,
Mely odahullt a Golgotha kővére.
Nincs érdemem, — csak az én Krisztusom!
Azontúl a mit tettem odale,
Kötelességem tettem csak vele!»

«S a kötelességed mi volt ugyan?»
Még kíváncsivá teszsz csakugyan.»

E gúnyolódó biztatásra,
Csak vonogatja vállait a bátya.
Míg végre egyet sóhajt:

«Ám legyen.»

S számítja lassan, újjhegyen:

«Tanítani a katedraban,

Lenni az iskolába' pap,

— Kiáltó szó a pusztaságban,

Nehéz, ködös időbe' nap!

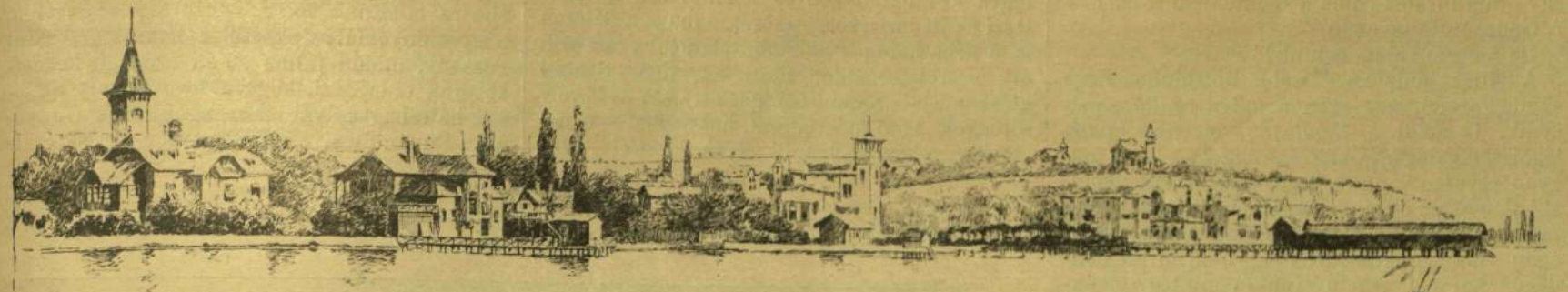
Virrasztani a szenvedőkkel,

Testvéreim venni minden idegent,

Békében élni a perlekedőkkel...
Ez volt az első tisztem odalent.

Aztán: hogy a földi kenyérben,
Szűköt ne lásson soha népem,
— A mi nekem lett volna bűnömül, —
Forgódom kellett e kenyér körül.
A munkában példát mutatni,
Mástól sohse kérni, csak adni.
A helyelőre tettel rábeszélni,
Hogy ide nézzen: így kell élni!
Ez is kötelességem volt nekem.
De már azt magam is belátom,
Hogy ez könnyen ment:
Mivelhogy másként odalent,
— Sok szép gyerekből állván a családom —
Magamnak se lett volna kenyérem!»

«Megállj!» — szolt közbe Pétermeghatottan,
Talán nem jól hallottam?
Ha már ennyit bizott rád a hazád:
Sorold el azt is, hogy mit ád
Az ilyeneknek, mint te vagy?
A rangodat... a jövedelmedet!...
A mit te itten mondasz, hol lehet,
A nagy munkáknak a jutalma is nagy!

Fénykép után rajzolta Háy Gyula.

BALATON-FÖLDVÁR.

«A rangomat? a jövedelmemet?»
(S arezán egy pillanatra,
Az a mosoly futott át hirtelen,
A melylyel nem rég odalenn,
A kongruáról szóló hírt fogadta.)
«Ha az a rangom, a mit éredek:
Ugy bárki foghatott velem kezét,
S fölemelve hordhatom a fejem!
De odalenn bíz énnemem
Mivel a fizetésem
Kétszáz forintokra sem ment egészen,*
Sokszor lenézték a kopott ruhámat!
De a hazámat, — azt ne bántsd!...
Ő tenne szegény, értem eleget;
De csak nem sáhat nekem kenyeret!...
— Ezt tán szegyenleném is,
Ő is, meg én is!...
Meg a mije van, kell az neki másra,
Ő tudja mire!
Aztán szegénynek úgy sincs senkije;
Olyan kevés a hű fia,
Az önzetlen barátja...
... Óh, nekem nincs panaszom a hazámra!
Sőt kintmaradnék, szívesen,
Azon az áron:
Ha megtehetnéd vele a hazámon
Hogy az boldog, nagy, és szabad legyen!...»

Ám Péter, repeső lélekkel,
Hirtelen felkel:
— S a hogy ott fent már meg volt írva,
A kapu mindakét szárnyát kinyitja!

Szabolcska Mihály.

BALATON-FÖLDVÁR.

Évről-évre nagy csapatokban húzódik dél felé a madársereg, kit a levegőtlen levegő a budapesti szalonokból, és ózondus testvére, a tátrai klíma, a kárpáti fenyvesekből hajt a mi kis tengerünk homokos partjaira, magyar levegőt színi, mely tágtítja a tüdőt, élesíti a szemet, kergeti a köszvényt, edzi az ideget, és sorvasztja azt a

* Most, hogy a papi javadalmak állami kiegészítése napirendre került, ötvennyeg olyan egyházat mutat ki az ev. ref. konvent, a hol az eddigi papi fizetés nem éri el a 200 (szóval: kétszáz) forintot. Sz. M.

EMMA-LAK.

KORÁNYI FRIGYES NYÁRI LAKA.

BALATON-FÖLDVÁRI KÉPEK.

másik ideget, a melynek neve diákul *nervus*. A fürdő-telepek a somogyi parton, megannyi nemzetiségűek, kik farkas-szemet néznek a túlpárti Füreddel, s kezük kétségbe vonni százados hegemoniáját. Minden kis falu, minden kis házosport egy-egy fürdő-telep ma már, mely egy éjszaka kikelt mint a gomba, szervezkedett mint egy nemzeti hadsereg, és csörgeti a pénzt, a kardot, az aranyláncokat; és oszillogtatja a szemeket, a függőket, a sikket. Amerikai módra keltek ki egész parthosszat; *Balaton-Földvár* pedig, melynek képeit közöljük, egész chikagói gyorsasággal. Még kurta ruháskát visel, mint egy sarjú leányka; alig öt esztendő, és máris oda furakodik, a hol a szépségverseny díjait osztogatják.

A tihanyi sziget legdélibb ormával átellenben, hol az ékes köröshegyi völgy a Balaton fuvalmait magába fogadja, beviszi a messzi Somogyba, és osztogatja az elágazó völgyek csatornáin sokfelé, — a völgy baloldalán emelkedő erdő, gabonás és ma már szőlőtelen hegyeség végső nyúlványaként szögel ki a Balatonra a mi fürdő-telepünk, *Földvár*, melyet kétségkívül a zalaiak neveztek így el, mert ezen mi várunk lösz-föld meredélyei csak a Balatonról vagy Zalából nézve tesznek a képzeletre némi hőskori benyomást. A 30—40 öles függőlegesen meredő partvonal mögött lejtős, völgyes dombozat terül el, melynek erdős hátát ezelőtt négy évvel karcolta fel a mérőlánc, és hasogatta fel utazókra, telkekre, melyeket a vagyon és izlés hamar elkapdosott és szép villákkal népesített be.

Nem túlozunk, képeink bizonyítják, ha azt mondjuk, hogy ezeknek a villáknak megalkotásában és berendezésében a nagy vagyon és jó izlés szálltak úri versenyre.

A part hosszában emeletes sorokban vonulnak végig; fentebb az ormokon a Kressz, Korányi-lovagvárak tornyosodnak; a dombos oldal lejtőjén három utcasorban, a legszélső *Emmalaktól* (mely Tóth Zsigmondé) *Sarolláig* (Rákosi Jenőé) egymást váltogatják a nagy fényvel épült zeg-zúgos kastélyok és a kedves otthonnal kinálkozó csendes, árnyékos tanyák. Közöttük a gr. Széchenyi Imre *Tulipán*-ja. Magyar paraszt-formában épült hajlék, magyar paraszt bútorzattal. A ház falát különféle színben pompázó klematiszok koszorúzzák körül. A hajlék mindenképpen megérdemi nevét és klematiszeit

a gazdájáért, a kinek gondolata volt e fürdő-telep megalkotása, s háza a legelsőben épült ház ezen a telepen, mely egyébként gróf Széchenyi Viktor uradalmához tartozik.

A villatulajdonosok, mintha a középkor gyöngéd lovagjai volnának. Majd minden villa egy édes névről van elnevezve. Elliette, Tulipán, Ernestina, Miczi-lak, Fanni, Aranyos, Sarolta, Csintalan, Margit, Kedves, Mária, Tücsök, Csalogány, Mama, Nótás, Emma-lak, Melinda, Dunczi, stb. — az ilyen nevű kunyhókban csak a boldogság hűsölhet.

A dombok legmagasán, már egészen erdő között emelkedik egy kis kápolna, melyben grófok játszanak az orgonán, és grófnők énekelnek az orgona zenéjénél edesebb éneket. A kinek szük ez a kápolna, (mert szük bizony) az talál a közelben nagyobbakat is. Csak egy futamattanyira van Köröshegy, ennek alsó végén ott áll a sok századokot látott öreg templom, egy hatalmas rom, melynek csak az egyik fele érdeklélkeket, a másik fele már csak a régiségbűvart. Beljebb, a falu közepén a kálvinisták temploma, melyhez fogható kevés van hét vármegyében. Bizonyosan nem fővárosi építész építette, hanem valami falusi mesterember *lehelte oda*. Mintha egy darab márványból lenne kiforgva; ez az építő érdeme és az építetők okossága. De a tündöklő tisztaság már kurátor uramé és az érdemes presbiteriumé.

No meg a köröshegyi lányoké, mert a templom belső ékességéért az egész leányereg a felelős. A heti tisztogatást, seprést kettesével sorban teljesítik. Az úr asztala, a kathedra, az orgona kora tavasztól késő őszi virágokkal van koszorúzva, melyekből bírák uraknak is jut egy-egy friss bokréta személyenként, de nincs is üres hely az első padban, a hol az előjáróság ül. A padok tisztára feltörölgetve; egy csipetnyi port, egy karczólásra való pókháló nem lehetne összegyűjteni az egész templomban. A templom agyagtégla burkolata hétről-hétre vörös földdel frissen befestve és róza és tulipán mintázatra finoman felöntözve. Tudniillik minden lánynak van egy cserép tejeskőcsőge, melynek talpa közepén finoman ki van fúrva. Ez az ő esetje. Megtölti vízzel s elkezd hímezni a szép rózsákat a piros téglára. Ezt tegyék meg a kecskeméti lányok! A legnagyobb ékesség pedig a telt templom aratás idején és a szép éneklés. A lélek úgy jön ki innen, mintha

egy óráig fürdött volna a Balatonban. Nem! — A Genezareth tavában.

De messze kalandoztunk!

A villák lábában, közel a Balatonhoz négy vendégfogadó, magyarul mondva szálló emelkedik. Legfelül a Bendegúz, melynek, noha legolcsóbb, legkevesebb a vendége, mivel nagyon kevesen vannak közöttünk, a kik magukat Bendegúz egyenes leszármazottjának kamarási próbával megbizonyíthatják, noha leányágon valamennyien azok vagyunk, mivel Bendegúz korából mindnyájunkra mintegy ötvenmillió ősapa és ugyanannyi ősanya tekint le. Már pedig Bendegúz idejében alig volt Európában százmillió ember: így az akkor élt emberek mindnyájan és így Bendegúz is, mindnyájunknak ősapái és így mindnyájan testvérek vagyunk Bendegúzban. Leglepettebb a Kupa-szálló, melyet tradíciójánál fogva Somogy besül, de a hol a szabolcsiak és debreczeniek is, a fővárosi menekültekkel együtt szívesen tanyáznak; közel érik a vendéglőt. Alább, a Balaton tükreben nézegeti magát a Zrinyi, mint egy adriai tenger szirénája. Ide azok szeretnek vonulni, a kik szeretik hallgatni a tenger mormogását és a forgószél zúgását. Zrinyi tőzsomszédságában az Athletika; kik lakoznak itten, megmondja a nevé.

Parkot (a mit a halasi ember sügejnek mond a maga kún nyelvén) nem kellett itt alkotni, megalkotta maga a bölcs természet; elég volt csak kivagdalmi az útba eső fákat, és tisztára irtani a számos tennisz-tér helyét. — De mégis! Az ebédelő tövében kezdődik a 40 holdnyi fenyves, a melyet a természet kegyelméből emberkez alkotott. A fenyvek sudarán mókások villannak fáról fára, mint a kigyó, és a fenyvek alatt mókások labdázanak, kerekeket hajtanak, kerekpároznak és kerékharmoznak. Gyönyörködik az ember az ilyen kerekpározásban.

— Miféle masina ez uram? — kérdezte tőlem egy andocsi ember.

— Kerekpár! — feleltem — hát nem látott ön még ilyent, tisztelt választó polgár?

— Nem én, uram; még most sem látok, pedig vak sem vagyok.

Kérdve néztem az emberre; elértette.

— Mert lássa uram, nekem is van egy pár lovam, de soha sem fogtam egyiket a másik farkához; egy pár ökröm is volt, míg a filloxera meg nem ette, az is egymás mellett szokott állni, a feleségem is hozott eladni egy pár csirkét, azt sem kötötte egyiket nyakkal, másikat lábbal egymáshoz; a fiam is, meg a menyem, szép egy pár cseléd, de azok is mindig egymás mellett járnak, mint az egypár galamb. Egy pár kereket is vesz néha az ember, de azt sem úgy, hogy egyik első kerék, a másik meg második. Még ha a jegyző uramtól kérek is egy pár rőnd irást, azt sem úgy értem, hogy az egyik sort fejjel, a másikat lábbal kezdje lefelé. Az ördög látott olyan párt, a ki mindig egyik a másik után lohog, még sem érik el egymást. Varázsló-czigányoknak vannak olyan lópárjai, hogy az egyiket a másik után húzgálják...

— Már pedig erről, édes barátom, nem tehetünk, mert ez olyan törvény, mint a stempli meg a trafik. Évadja vagyon minden dolognak; azt mondja bölcs Salamon.

Az embert megrezzenette az idézet, és jó egészséget kívánt, melyhez hasonló én is jó szívvel kívánván neki, tovább mentem, reggeli sétám határvéig.

Ezt a szót pedig szó szerint tessék venni. Határvéig, a mi a világ legnagyobb ritkasága. Egy somogyi kő, egy somogyi szikladarab, melyet nem úgy szállítottak ide, hanem itt termelt, a somogyi földben, tizenharmad-szék ülő magával. Ott barnulnak nagy díszekkel az útfélen egy nagy nyárfa árnyékában, mely kibajol az útszélre, s ha valaki a kövekhez hozzá nyúl, haragosan megrúditja a leveleit. Ha ez a fa nem állna őrt felettük, rég elhordták volna az angolok és a fővárosi ritkaságyűjtők, gyűrű- és karperecz-foglaltnak. Ilyen drága ritkaság a somogyi kő. Mutogatnak ugyan Fonyódon is egy párt, melyet karácsony éjszakáján vetett volna ki a föld, de ez humberg. A kerek várból szállították oda titkon. A somogyi embernek a kőkorszakban is vasból volt a baltája, mert kőve nem lett volna hozzá.

A villákat, az útakat, a parkokat villam világítja és hatalmas vízvezeték látja el és öntözi bőven. Ez a mindennapi mesterséges eső össze-

fogya a Balaton kedves lehelletével, hűvössé teszi az itt tanyázók légkörét, s maga a Balaton is, a néha haragos Balaton, talán soha sem volt oly szeretetreméltó, mint az idén. Semmi kecskenyájak, semmi haragos tarajzás és kevély sörények. Apró fodorodásai, habvetései — a mai lányok nyelvén szólva, — olyan édesek! (B.)

ségeig haladtunk előre a nélkül, hogy ellentétet találjunk volna, s már biztosra vettük, hogy előnyomulásunk célja nem más, mint Pozsony, midőn július 10-én azon hír kezdett köztünk elterjedni, hogy a lovasság egy részének hátrahagyásával visszaindulunk, s Gönyőnél a Dunán átkelve, a főcsapathoz fogunk csat-

mentairt, ki hollétéről egy magával hozott uhlánus trombitással adatott időnként jelt, a szokott formáságok megtartása után — kocsijára ülve, személyesen vittem be Straube alezredes főhadiszállására, Aranyosra.

Straube, mint volt Don Miguel - ezredbeli császári tiszt, értesülvén tőlem, miszerint a

engedetett ugyan, de azon utasítással, hogy a táboron keresztül és a várba való bevonulásnál mind a parlamentairt, mind pedig a trombitás szemei be legyenek kötve.

Mialatt a fogat elkészült — Straube saját fogatát bocsájtotta rendelkezésünkre — az alezredes és közöttem következő párbeszéd keletkezett:

Ó: Feltételét elfogadom.

En: A főhadnagy úr azt a leverő tényt közléve velem, hogy Görgei a parancsnoksága alatt lévő hadsereggel e hó 13-ikán Arad megyében Világosnál a muszkák előtt feltétlenül lerakta a fegyvert.

Erre Straube hosszabb ideig szótlanul nézve rám, arra kért, hogy e hir ne tőlem kezdjen terjedni.

E közben egy ordonáncz jelenté, hogy a fogat előállott; erre az alezredes úr a szolgálati szabályok szigorú megtartására utasítva, kíséretül három huszárt rendelt fogatunk mellé és azzal elbocsátott.

Komáromba megérkezvén, a főhadiszálláson Klapka tábornok egyik segédisztje jelenlétében fogadott, s miután jelentésemet megtettem, további parancsainak az előszobában leendő bevárására utasított.

Az előszobában a jelenlevő parancs-örtszetteknek a parlamentairt küldetése céljáról hoztam intézett kérdéseire csak annyit válaszoltam, hogy a küldetés céljáról tudomásom nem birok.

Kevés idő múlva Klapka tábornok segédisztje által beszólított, s azzal bocsátott el, hogy a parlamentairt visszakísérése iránt később fog intézkedni, s egyszersmind meghagyta, hogy elhagyott állomásomra haladék nélkül térjek vissza.

Harmadnapra Komáromba bevonulván, előbbeni táborhelyünket a Czigány-mezőn újra elfoglaltuk.

Fegyverszünet, alkudozások az ellenséggel a vár átadása iránt.

A legközelebbi napiparancsban értésünkre adták, hogy 22-ikén déli 12 órától kezdődő 14 nap fegyverszünet köttetett.

E körülményből, valamint abból, hogy az előrsi szolgálatot is a legkisebb mértékre szállították, a főhadiszállásról időközben elterjedt világosi fegyverletételi hírek valódiságára következtetvén, mindnyájunkon a legnagyobb lehangoltság vett erőt.

Ez azonban csak pár napig tartott, mert midőn láttuk, hogy az általunk megszállva tartott vidékről a fegyverszünet alatt is nagymennyiségű élelmiszert szállítanak a várba s midőn tudomásunkra jutott, hogy nemesek a vár körüli bevégzetlen erődítményeken dolgoznak, hanem a kirohanás után a szomszédos megyékből tekintélyes számban érkezett ujonczokból új zászlóaljakat is szerveznek, e lehangoltság helyébe a régi hazafias lelkesedés lépett.

A fegyverszünet alatt azonban a császáriak megkísérelték hozzánk becsempesztett proklamációk által a legénységben a fegyelmet meghazaitani s őket szökésre, lázadásra és tisztjeik felkoncolására, stb. felbujtani.

A császáriak abbeli törekvéseinek volt is annyi eredménye, hogy a felbujtott 61-ik zászlóaljból tömeges szökési kísérlet történt, a Bocskay-huszárok között pedig, a fegyveres szolgálat megtagadása mellett, haza bocsátásuk tömeges követelésével állottak elő, — úgy, hogy a várparancsnokság kényszerülve volt az ezen, s hasonló jelenségek megállítására véget, a fennemlített két csapatból nyolcz, illetve hét embert, kiket a bujtoztatás vádjá legulsúlyosabban terhelt, főbe lövetni.

Ezen szomorú példaadás után ismét helyre állott a rend, s még a fegyverszünet alatt a vár-őrség tisztjei, s általuk a legénység közt is a leghazafiasabb szellem lobbant föl, mely Komárom szűz várának utolsó emberig leendő megvédelméért iránti általános óhajlásában nyilvánult. Ez alatt a vár- és hadsereg-parancsnokság és Nugent cs. tábornok, mint a vár körül táborozott ellenséges csapatok főparancsnoka között, a Nugent által tett ajánlatok folytán szakadatlanul folytak a vár feladása feletti tárgyalások, melyeknek minden egyes mozzanatát a haditanács elé terjesztette Klapka tábornok.

Az alkudozások akként értek véget, hogy Haynau felhívta Klapkát levélileg a két előrsi vonal közötti személyesen tartandó találkozáásra és tárgyalásra.

Klapka Haynau felszólító levelét azon kijelentéssel terjesztette a haditanács elé, hogy ő a személyes tanácskozásra megjelenni nem fog, de ohajtja, hogy a haditanács által már régebb-

LOVASSÁG ROHAMTÁMÁSA A HADGYAKORLATON.

«A király közmű dízsmunkából.»

FÖLJEGYZÉSEIM HONVÉDELTEMBŐL.

Beniczky Alajos 1848/9-iki honvédszázados emlékiratai. (Vége.)

Előnyomulásunk a Csallóközben. Megkezdett visszavonulásunk Komárom felé. Parlamentair megjelenése az előőrsöknél.

A kirohanási győzelem után Klapka tábornok a sereg zömével Győr felé vonult, a mi zászlóaljunk pedig a Csallóközbe rendeltetett. Bős köz-

lakozni. Ebbeli kilátásaink azonban meghiúsultak, a mennyiben Böst július 15-ikén odahagyva, — visszaindultunk Komárom felé.

Visszavonulásunk oka felől csak akkor jöttem tisztába, midőn 19-ikén Felső-Aranyosnál, hol zászlóaljunk előrsi szolgálatot teljesített, az előrsi vonalnál egy parlamentair megérkezését jelentette egyik altisztem.

A jelentés egy — ha jól emlékszem — Ghiczyle — pusztai birtokon, épen az ebéd vége felé érkezett hozzám. Annak tudomásul vétele után azonnal az előrsi vonalra indultam, s a parla-

mentairt, Bittner császári tábornokai főhadnagy, Klapka tábornokhoz van küldve, őt el sem fogadta, engem pedig oda utasított, hogy személyesen vigyem Komáromba. Minthogy azonban a parlamentair kocsija egyfogatu volt, arra kértem Straubot, hogy rendeltessen egy másik kocsit s egyszersmind előadtam a parlamentair abbeli kérelmét, hogy utközben szemérlő a köteleket leoldhassa, — levén ő, mint a cs. kir. komáromi erődítési hivatalnál huzamosabb ideig alkalmazott tiszt, a vidékkel különben is ismerős. A kérelem teljesítése meg-

Ó: Nem kétlem, miszerint kapitány úr tudja, hogy a parlamentairtől küldetése céljáról tudakozódnia tiltva van. De azért azt is felteszem róla, hogy ezen tilalmat melyet én sem tartottam volna meg, szintén nem tartotta meg; s azért kérem, mit tudott meg a főhadnagytól?

En: Engedelmet kérek alezredes úrtól, hogy kérdésére a feleletet egy feltételhez köthessem.

Ó: Adja elő a feltételt.

En: Tegyük félre a hivatalos minőséget, s ne mint alezredes és kapitány, hanem mint nemes emberek beszéljünk.

RÁKOSI JENŐ NYÁRI LAKA.

GRÓF SZÉCHENYI IMRE NYÁRI LAKA.

BALATON-FÖLDVÁRI KÉPEK.

ben megállapított feltételeket — azokból egy betűt sem engedve — vigye a tanácskozás végett a kijelölt helyre egy, a haditanács által választandó bizottság, s közölje azokat Haynauval.

Igy állapították meg és fogadtatták el Komárom várának feladási feltételei a várbeli haditanács küldöttsége és Haynau között szeptember 27-ikén a délelőtti órákban Pusztá-Harkály előtt a két előrsi vonal között, a szabad ég alatt azon szövegben, mely a vár átadása alkalmával nyomtatásban minden honvédtisztnek kiadott.

A vár átadása feltételeinek megállapítása után a tényleges átadás október hó 2—3 és 4-én csak akkor történt meg, midőn a fegyverszünet alatt a várparancsnokság részéről a császáriak beleegyezésével Péterváradra egy külön gőzhajón leküldött s a nevezett vár átadásáról személynesen meggyőződött küldöttség visszaérkezett.

A vár azon részének — a Nádor-vonalnak — melyben zászlóalj a nap szolgálatban volt, átadása október 3-án történt délután.

A Nádor-vonal mögött voltak felállítva, közvetlenül mellettünk balra a vitéz Württemberg-huszárezred állott Mándy ezredes parancsnoksága alatt.

Velünk szemben egy zászlóalj császári gyalogság vonult fel, mellyel a kölcsönös katonai tisztelgés után az egyes őrhelyeken levő legénységünk felváltást intéztük el, miközben herceg Colorado cs. tábornok, más három tábornok és tábornok kiseretében, zeneszóval közeledve, a Württemberg-huszárezred arcvonalára előtt állott meg, s az ott jelenlevő Klapka tábornokkal beszédbe eszkegett, melyre csak akkor lettünk figyelmesek, midőn Klapka a Württemberg-huszárokat — valószínűleg Colorado őhajására — arra szólította fel, hogy a ki közülök osztrák szolgálatba akar lépni, lépjen elő! Felszólítása azonban nagy örömmelre eredmény nélkül maradt, mert az egész ezredből egyetlen egy ember sem jelentkezett.

Ez alatt embereink az őrhelyekről beérkezvén, zászlóaljunk utójára még egyszer sorakozott, és a velünk szemben álló császári zászlóaljjal a kölcsönös tisztelgési tempót megejtve, fegyvereit gúlába rakta, s a felszerelést ráaggatván, feloszlott.

Ezen utójára nehéz szívvel teljesített honvédszolgálat után tisztársaimmal őrnagyunk lakására mentünk, s ott az előző napokban — a hányan tiszt voltunk, annyi felé vágott harci zászlóknak darabjait átvevén, hulló könyvek között mondtunk egymásnak bajtársi istenhozzádot azon hazafiai szent őhajással, hogy bárcsak adandó alkalommal — ereklyéül elvitt zászlóknak darabjait újra összevarrhatnók! Őhajásunk nem teljesült, de harci zászlóknak darabjait máig hiven megőriztem.

AZ ASZÓDI KIR. JAVÍTÓINTÉZET.

A javítóintézetek alapítása, nemes céljai, működésüknek eredményei kevésbé ismeretesek a nagyközönség előtt, azért érdekesnek tartom,

ha ezek egyik legnevezetesebbikéről, az aszódi javítóintézetéről rövid tájékoztató ismertetést nyújtok.

A törvény olyan egyéneknek célszerű elhelyezéséről és erkölcsi javításáról is gondoskodik, a kik valamely, a törvénybe ütköző cselekményt követtek el, de annak felismerésére szükséges belátással nem bírtak, vagy fogháza iteltetvén, koruknál és erkölcsi állapotuknál fogva még reményt nyújtanak arra, hogy neveltetésük és erkölcsi javulásuk valamely a fogháznál alkalmasabb intézetben még lehetséges volna. Ilyen intézetek a javítóintézetek, melyek az előrehaladottabb nemzeteknél már több mint fél század óta fennállanak.

Az 1880 szeptember 1-én életbelépett büntetőtörvény 27. §-a a pénzbüntetésből befolyó összegek egy tekintélyes részét javítóintézetek létesítésére fordíthatni rendelve, dr. Pauler Tivadar igazságügyi miniszter már 1882-ben 31,000 forintért megvette az Aszód városa mellett korábban fennállott, de már rombadőlt cukorgyárnak 70 holdnyi területét, mely a vasúti indóház közvetlen szomszédságában fekszik. E hatalmas területet alakították át a javítóintézet céljához képest s a teljesen felszerelt épület falai közé az első növendéket 1884 február havában szállították. Azóta több mint 15 év telt el, mely idő alatt 700-nál több növendék volt az intézetnek s 600 körül van azok száma, kik az intézet falai közül keltek szárnyra, hogy tisztességes munkával keressék meg az életben mindennapi kenyerüket.

Belépve az intézet területére, kellemesen lepi meg az ideget a tágas udvar csinos, parkszerű berendezése, kövezett járdáival, arnyas gyümölcsfaival, illatos virággyaival, kavicsos útjával, angolkertjével. A sárgára festett emeletes épület komorságát a körülövedező fák, a közepén kiemelkedő kápolna enyhíti; a földszinten az irodák, az egyes családok munkatermei, az emeleten a zárkák, az iskolák és hálótermek vannak.

Az intézet célja — mint fentebb említve volt — az, hogy az erkölcsi romlásnak indult vagy már teljesen elzúllott 8—12 éves ifjakat erkölcsös nevelés, oktatás és a nemes munka hatalmas ereje által mint becsületes, értelmes és munkaszerető tagokat adja vissza a társadalomnak.

Az intézet a nevelésben a családi rendszert követi: 180 növendék hat növendék-családra van felosztva, melynek élén a családfő (nevelőtanító) áll a melléje beosztott két felügyelővel, kik az iparoktatást is végzik. A nevelés az „egyéni rendszer” szerint történik, melyet nagyban előmozdít az, hogy a családfő növendéke életrajzát, viselt dolgait, családi körülményeit a csatló iratokból teljesen és körülmenyesen ismeri.

A javítóintézetre itélv vagy szülői (gyámi) kérelem alapján ide befogadott növendéket mindenekelőtt az igazgatóhoz vezetik be, ki őt az intézet szabályainak megismeretési. Majd beiktatják az intézet növendékeinek névsorába, vagyis törzskönyvi számot kap, melyet kibocsátásáig

változatlanul megtart; végül magánzárkába kerül, hol 2—3 napig van. Ez idő alatt meglátogatja felekezetének papját, ki őt lelki oktatásban részesíti s őszinte megbánást iparkodik lelkében kelteni a múlt felett s jövőendő életére előkészíti. A növendéket bebocsátása előtt megfürdetik, új intézeti ruhába átöltöztetik, majd az első számú kísérleti cellába vezetik be, aztán pedig iskolai előképzettségéhez képest a hat osztályú iskola valamelyikébe osztják be. A kísérleti családban néhány hónapig van a növendék, mely idő alatt bő alkalma nyílik nemcsak az intézetben üzött különféle ipar-nemeket, de önmagát is tanulmányozni, hogy milyen munkanem feléne meg az ő vágyainak, hajlamainak. E szándékának megfelelőleg üresedés esetén az illető munkanemhez tétetik át, hol 3—4 év alatt választott iparát tökéletesen elsajátíthatja.

Az iskolai tanítás a javítóintézetek részére feldolgozott részletes tanterv szerint történik s hat évfolyamban felöleli az elemi és felsőbb népiskola összes, továbbá a polgári iskola három alsóbb osztályának tananyagát. A távozó növendék elvégzett iskoláiról érvényes iskolai bizonyítványt kap, melynek alapján igen sokan tovább folytatják tanulmányaikat.

Az I. számú kísérleti családba elhelyezett növendék több ipar-nem között választhat. Így az I. számú családban vannak a kosárfonók, a II.-ban a nyomdászok és könyvkötők, a III.-ban a szabók és cipészek, a IV.-ben a kertészek, az V.-ben asztalosok, esztergályosok és bográrok, a VI.-ban a szőlő- és mezei munkások s a kocsisok. Az iparosok főképen az intézet szükségleteit elégítik ki, de magán megrendeléseket is készítenek. A szőlőmunkások az intézet négy holdnyi szőlőterületén nyernek alapos oktatást s gyakorlati útmutatást az amerikai különféle szőlőanyagok termesztése, nemesítése, az ismeret-ből honi fajok gondozása, szaporítása körül. A mezei munkások a több mint 20 kat. holdnyi területen mintagazdaságot folytatnak, ők végzik az összes gazdasági teendőket: szántanak, vetnek, aratnak, kaszálnak, stb. Az iparoktatást szakképzett iparosok vezetik, a külső munkákat tapasztalt felügyelők.

A növendék rendes körülmények között 3—4 évig tartózkodik az intézetben, mely idő alatt az általa választott munkanemét annyira elsajátíthatja, hogy vele kenyerét kint az életben is megkeresheti. Az iparos-növendékek a helybeli ipartestületnél felszabadulnak választott iparukból, de felszabaduló irataikban semmi nyoma sincs a javítóintézeti tartózkodásnak. A mezei- és szőlőmunkás-növendékek az igazgatótól kapnak képzettségükről bizonyítványt s többnyire mint házi-szolgák, kocsisok vagy vinczellérek alkalmazást is nyernek.

Az intézetben a fegyelem szigorú, a rend mintaszerű.

A napirend a nap minden órájára előírja a növendék foglalkozását. Félkelés télen öt és fél nyáron öt órákor történik, ezután a családi munka- és hálótermek takarítása, majd fél óráig iskolai leccék tanulása, végül reggeli követ-

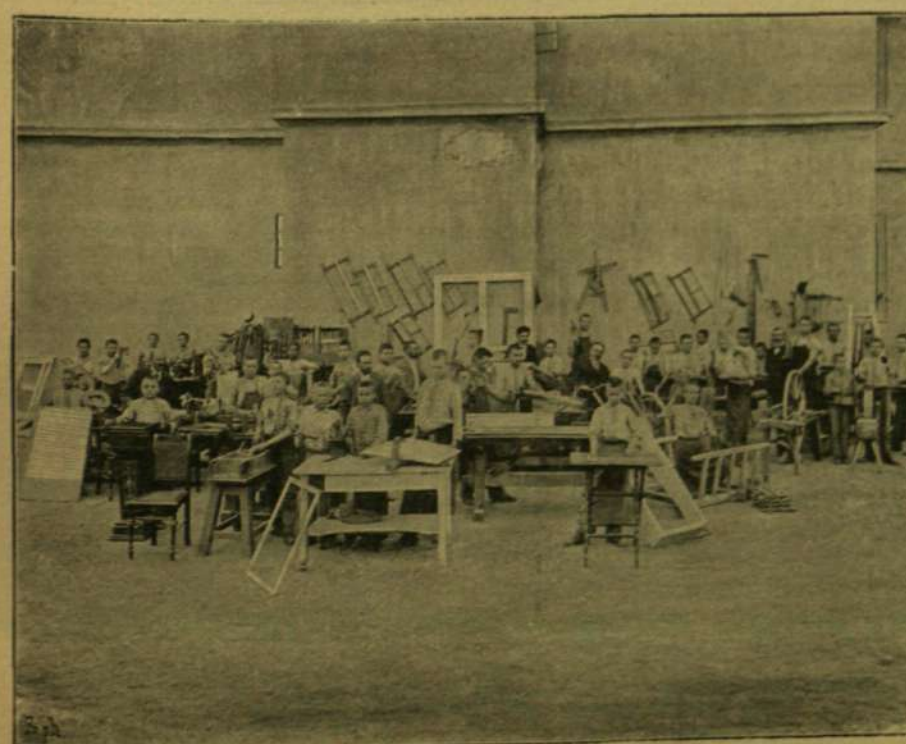
kezik. Az iskolai oktatás nyáron a délelőtti, télen az esti órákban történik. Az étkezést és tanítást mindenkor közös imádkozás előzi meg és zárja be. Délben egy óra pihenésre, egy pedig ebédre fordítatik. A délutáni órákban a munkálkodást négy és fél órákor oszonna szakítja meg s hét órákor vacsora végzi be. Ezután a ruházat takarítása, végül pihenés következik, végre télen-nyáron kilenc órákor lefeküsznek.

Az étkezés egyszerű, de izletes és tápláló. Reggelire és oszonnára a 250 gramm súlyú kenyér mellé két deciliter tejet, ebédre hetenként háromszor húslevest, ezenkívül minden nap dében és este friss főzeléket kapnak. A józan életmód, a rendes munkálkodás, a tápláló eledel hatás meg is látszik növendékeink piros, egészségtől duzzadó orcáin s az évi halálozások száma is igen csekély. Érdekes megfigyelni, hogy a fogházi elkülönítés, vagy a bűnös környezet és rossz bánásmód által elvadult, sötét tekintetű, visszataszító arcok mint változnak át lassankint nyíltá, barátságossá s vonásai a lelki békét és megelégedést tükrözik vissza.

Téli és nyári fürdőjük a tisztaságot, egyenruhájoknak napi vizsgálatát a rendet és pontoságot, a saját lelkészeiktől nyert heti három órai erkölcsi oktatást az Istenfélelem magjait ülteti lelkükbe. Ezenkívül magyar az intézet minden ízében, minden szervezetében. Az ide került idegen ajkú növendékek pár év alatt elfelejtik anyanyelvüket, szívből és lélekben jó magyarokká válnak. Erkölcsi magaviseletüket iskolai és munkában való szorgalmukat a hetenként kiadott *szorgalmi könyv* mutatja s egyszerűsmd a havonként megállapított *munkajutalomdíj* iparkodásra serkenti őket. E díj-összegek 10 krtól 1 frt 50 krig terjednek s az évek folyamán javukra elkönyvelve 40 forintra is fölgyűlnek. E megtakarított összeg aztán felszabaduláskor ruházat beszerzésére fordítatik, egyszerűsmd pedig megmenti a növendéket egy időre a nélkülözéstől, ha kilépésekor rögtön helyet nem kaphatna.

Az intézeti igazgató a hetenként beadott *családi naplóból* tudomást szerez a családban lefolyt eseményekről s véleményét a családok működésére, a növendékek általános magaviseletéről a havonként tartott *házi tanácsban* mondja el, míg jónak és célszerűnek vélt újításait eset-ről-esetre rendeletekben adja ki.

A fegyelem fentartásának főszekőze a szeretet, párosulva jószágos szigorral; főzél mindenkor, hogy a növendék hibáját beismerje és megbánja. A növendéksalád élén a *családfő*, mint az atya helyettese áll, ki ismeri családja minden egyes tagjának előéletét születésétől fogva s nevelési eljárását mindig ehhez alkalmazza. Éjjel-nappal mindig köztük van, kiismeri mindegyiknek rossz hajlamát, szokásait s ő bünteti meg a vétkezőt elkövetett kisebb bűneért, csupán a nagyobb vétésekben intézkedik az igazgató.

ASZÓDOS MŰHELY.

AZ ASZÓDI JAVÍTÓINTÉZET.

Ha az intézet eddigi működésének eredményét a hatóságoktól és szülőktől nyert nyilatkozatok alapján bíráljuk meg, az intézetből kibocsátott növendékek külső magukviseléséről a következő adatokat nyerjük: Száz közül a becsület útján megmaradt 72, a bűn útjára viszatért 28.

E számok azonban mindenkor ingadozók, mert míg némelyek 2—3 évi jó viselet után is eltérnek a becsület útjáról, mások meg abbahagyva bűnös életmódjukat, ismét megjavulnak.

Az intézet növendékei közt mindenféle bűnös képviselve van: az apagyilkostól az egyszerű csavargóig, a kitanúlt, ezilinderes, kávéháza járó tolvajtól az egyszerű, a bűnre esábitott, tudatlan falusi kondásig, a zsebmetszést iparszerűen űző nagyságos úr gyermekétől az ügyes tót booskoros gyermekéig. A legveszedelmesebb elemet a főváros szolgáltatja, valamint az elzúllottak 60%-át is a fővárosba visszakérültek adják. Oka annak főleg ama sajnálatos körülmény, hogy az elítéltek nagy része több-kevesebb ideig lakója a fogházaknak, hol aztán kitanúlt gonosztevők minden bűnre kioktatják.

Tahvári Tahy János.

A BŐKEZŰ BETEG.

Elbeszélés. — Angolból fordította S. V.

Csunya ködös idő volt; abból a fajtából, mely az embert mód nélkül idegessé, világútonná teszi. Hűdeg ugyan nem lett volna, de azért a nedves levegő még a vastag szövetű téli ruhát is átjárta.

Orvos lévén, az időjárásban nem válogathattam, hanem betegimeket végigjárva, az utolsó háznál azzal az öntudattal ültem kocsimba, hogy kötelességemet hiven teljesítettem. Otthonomban családi örömeim nem vártak reám, mert az élet küzdelmei és nehézségei csak későn hagytak el, most pedig mindezekért bizonyos kénye-

lem élvezete s az anyagi gondok teljes hiánya kárpótoltak.

Hét óra felé járt az idő, midőn haza értem. Izletes, sőt kitünően összeválogatott vacsorámat elkölvén, a naplópok hosszú hasábjából a világ eseményeiről szerettem tudomást, midőn a villamos esengetyű erős berregése látogatást jelzett.

— Beteghez hívják tanár urat, — jelenté inasom.

— Ha föltétlenül nem szükséges, holnap reggelre hagyom a dolgot, nagyon ki vagyok merülve.

— Csakhogy a küldőnek nagyon sürgősnek mondja.

— Hadd jöjjön be!

— Mi baj? — kérdém a tisztességes kinézésű embertől, kit inasom a szobába vezetett.

— Én Craigg úr házában gondnok vagyok. Egyik lakóknak, Robertson úr nagy beteg és azért küldött ide, hogy tanár urat hozza kérem, kocsit hoztam, húsz percz alatt oda érünk.

Mit tegyen ilyenkor az orvos, ha még oly szívesen maradna is otthon? Öt percz múlva már a kocsiiban ültem, mely sebesen hajtva a London hidján át Blackfriars-felé tartott. Ezen külváros egyik nagyobb utcájában a kocsit megállott.

— Megérkezünk tanár úr, — mondá a küldőnek a kocsit ajtaját kinyitva, — szíveskedjék felfáradni az első emeletre.

A lakosztály, melybe a házigondnok vezetett, egy tágas előszobából és egy fényesen bútorozott fogadó-terembe nyíló hálószobából állott.

Az úgy le volt takarva, hanem a mellette lévő bársony karszékéből egy magas termetű úri ember kelt fel.

— Bocsánat tanár úr — mondá az alig ötven évesnek látszó férfit, — hogy ily későn háborgattam, de rosszul, nagyon rosszul érzem magamat...

— A betegség reményem nem valami vesze-

KERTI MUNKA.

delmes, mert különben ágyban kellene feküdnie: így pedig...

— A baj sokkal komolyabb, mintsem gondolja. Hetek, hónapok óta tartó álmatlanságban szenvedek, mely velem az életet is megúnta. Ha nem segít rajtam, még az éjjel föbe lövöm magamat.

A beteg ütere, melyet gondosan megfigyeltem, oly rendszeren működött mint ezt hasonló esetekben soha sem tapasztaltam, de egyéb jelek után itélve rájöttem, hogy valami különczű emberrel van dolgom.

— Mindenek előtt ki kell jelentenem — mondá a beteg, ki gyanakodó és fürkésző tekintetemet észrevehette, — hogy én a tanár úr fáradságát rögtön megfizetem. Tessék megmondani, mit szokott egy éjjeli látogatásért kapni?

— Az attól függ, meddig vesznek igénybe. Egy fél óráig tartó éjjeli látogatásért rendszeren egy aranyat kapok.

— Itt az arány, — s ezzel a beteg egy aranyat vett elő.

— Köszönöm. Baja ellen mindenek előtt sok testi mozgást, szeszes italoktól való tartózkodást, egy szóval nagyon rendes életmódot aján-

más napra ígérve, eltávoztam. A rossz idő ellenére is gyalog indultam lakásom felé, s útközben egy picadillyi kávéházban szivarozás közben egy pohár grogot ittam meg. Éjfélre járt már az idő, midőn haza értem. Nem csekély meglepetésemre a kapu zárjába tolt kulcs, melyet mindig magammal szoktam hordani, nem tolt vissza a reteszt, vagyis a kapu be sem volt zárva. Roszat sejtve, siettem fel a lépcsőn s előszobám ajtaját szintén nyitva találtam. Inasom szobája üres volt, a magam lakosztálya pedig úgy nézett ki, mintha hurczolkodó félben lettem volna. Szekrények, asztalok, állványok teljesen kiürítve, végül vasládám, melyben fontos okmányaimon kívül megtakarított pénzeckemet tartogattam, tisztára ki volt rabolva. A tolvajok a rajtam levő ruhán kívül semmit sem hagytak meg. Inasom, ki reggel felé vetődött haza, azt adta elő, hogy távozásom után a nálam járt küldöncz azzal tért vissza, hogy görösömet, melyre szükségem van, hozza el, mire aztán mindketten együtt elmentek. Útközben a küldöncz öt egy pohár borra hívta meg, melyet egy elég tisztességesen berendezett bormérés külön szobájában

* A sajtó és a Dreyfus-pör. A Dreyfus-pör tárgyalása alatt a rennesi távirat a világ minden részébe naponta átlag 450 ezer szavat továbbított. A Chicagóban megjelenő «Tribune» című lap levelezője a feladott sürgönyökért naponta nyolcz ezer frankot fizetett. A «Figaro» gyorsírási közleményét Párisban délutáni négy órakor 200 ezer példányban hordták szét. Az európai táviratok és posták a Dreyfus-per megkezdése óta közepes számítás szerint legalább három millió frankot vettek be.

* A dohánygyedárúság a francia köztársaság kincstárának a múlt évben 328 millió frank tisztá hasznót hozott.

* Az orosz udvar lovai. Az orosz udvar különféle istállóiban 2,800 kocsi és 450 paripa áll. Az állomány gondozását 3000 ember végzi.

* Az emberi nem kipusztulása De Lapparent párisi egyetemi tanár szerint nem kosmikus okokból fog bekövetkezni, hanem a miatt, hogy a szárazföldet lassanként legyőzi a víz és bekövetkezik az az idő, mikor majd tenger borít el mindent s az emberek a vízbe fuladnak. Lapparent számítása szerint azonban a szárazföld elnyelése még 4 $\frac{1}{2}$ millió évnek kell eltelnie. Brielmont belga tábornok nézete szerint azonban éppen nem kell ilyen hosszú idő, hogy az emberiség kipusztuljon, mivel a 2166-ik évben, tehát már harmadszáz év múlva, legalább 12 mil-

A HADGYAKORLATOKRÓL. — EGY EZRED SZEMLÉRE FÖLÁLLITVA.

«A király könyve» című dísmunkából.

lok. Ezen kívül még valami cseppeket is fogok rendelni.

— Még csak arra kérném tanár urat, hogy most ne hagyjon magamra, mert attól félek, hogy nem bírok magammal. Maradjon még egy fél óráig. Az aranyat előre megfizetem.

A fél óra múltával a beteg órájára nézve mondá:

— Még egy félórát maradjon. Itt az arany!

A különös kívánságba már csak azért is bele-nyugodtam, hogy emberemet jobban megfigyelhessen. Társalgása érdekes volt, s alig hittem, hogy időmet jobban eltölthettem volna.

— Lásna uram, — mondá többek közt a beteg, — ha ön mindig mellettem lenne, bajomra alig gondolnék, ezért pedig szívesen fizetnék félóránként egy-egy aranyat... Mit ér nekem a pénz, ha hasznát nem vehetem!

— Kívánságát már csak azért sem teljesíthetném, mivel több betegem is van. Ezek pedig gyógykezelésemhez szokva lévén, hosszas távollmaradásomat nagyon megsínylenék. Ha kívánja, lesz gondom ra, hogy egy önnek való képzett ápolót találjak.

— Nem, ezt nem akarom. Nekem rokon-szenves, művelt, azonkívül pedig tudományosan képzett emberre van szükségem. De a fél óra a mint látom ismét lejárt, tegye el kérem az aranyat.

Összesen hat arany lévén zsebemben, három órát töltöttem a betegnél, mire látogatásomat

költöttek el. Hogy mi történt ezután, nem tudja, mert az üzlet tulajdonosa reggel felé azzal költötte fel, hogy mámorát ne itt, hanem otthon aludja ki.

A rendőrség, hol az esetet legott följelentetem, csak annyit tudott hamarjában kisútni, hogy ideges betegem az általa néhány nap óta kibérelt bútorozott lakásból nyom nélkül eltűnt. Inasomnak valami álompört keverhettek poharába, engem pedig egyik félóráról a másikra mindaddig visszatartottak, míg a ravaszul kieszt lopás teljesen sikerült.

Elopott holmimból mai napig semmit sem kaptam vissza, de azóta ismeretlen beteghez éjjel nem is megyek.

EGYVELEG.

* A leghosszabb alagút. Angliában már évek óta egy alagút tervén dolgoznak, mely az angol tengerpartot az irlandi parttal összekötné. A hatvan kilométer hosszúságú alagút a személyforgalom kívül az irlandi termékek kivitelét mozdítaná elő. Most egy társulat az alagút kiépítését állami kamatbiztosítás nélkül elvállalta. Ha kiépül, ez lesz a világon a leghosszabb alagút.

* A legsűrűbb népességű nagyváros Európában Milánó, hol egy háza 53 ember jut, utána következik Bécs 46 és Koppenhága 45 lakóval. Londonban és más nagy városokban, hol a családi házak rendszere általános, legfeljebb 5—8 lakó jut egy házra.

liárd ember lesz a földön s akkor az emberek élelemhiány miatt rohamosan kipusztulnak.

* A fecskék tapasztalat szerint egyre fogynak, részint a verebek üldözése miatt, részint mivel a déli vidékeken rendszeresen vadásszák őket.

* A dohányzást jutalmul engedik meg Mexikóban az iskolás gyermekeknek a lezkeorák alatt, ha jól viselik magukat s jó előmenetelt tanúsítanak.

* Billiárd-szobát rendeztek be Ichenjir Allah-abadai indiai fejedelem utódai a fejedelem mauzóleumának felső részében. A szoba pompásan van berendezve s mivel ablakai nincsenek, villamfényvel világítják. Minden este rendeznek ott billiárd-játékot állítólag azért, hogy ősz, ki gonosz ember volt, ne pihenessen nyugodtan.

* A használatban levő ágyúk száma több száz-ezerre rug. Csupán a Krupp-féle gyár egyedül az európai hadseregek számára nagyobb kaliberű ágyút eddig többet készített 20,000-nél.

* A jóslás nagyon jövedelmező állás a francziáknál. Egy szakértő becslése szerint magában Párisban 2000-nél többen élnek jóslásból és évi jövedelmük meghaladja a 10 millió frankot.

* A legöregebb apácza jelenleg egy néger származású Elleon nővér Amerikában, a ki most 109 esztendő s 61 évvel ezelőtt tette le a fogadalmat.

* A siketnémák az új-beszéddel egy perc alatt legfeljebb 43 szót válthatnak egymással, míg a beszélni tudó ugyan ezen idő alatt kényelmesen elmondhat 150 szavat.

JÓZSEF FŐHERCZEG PÁPÁN.

Mikor híre ment, hogy Ő Felsége a király, a lovassági hadgyakorlatok alkalmából szeptember 13-ikán Pápára megy, a városban általános lett az öröm s nagy előkészületek történtek a felséges vendég fogadására, de mind a sok dísz, ünnepi készülődés kárba veszett, mert — mint tudvalevő — a király nem jött el. Sajnálta a rossz időjárásban a katonáit, lefűtatta a gyakorlatokat és így a királylátogatás is elmaradt.

De azért ezek a királyváró napok sokáig felejthetetlenek lesznek a pápaiak előtt. Mert ezek alatt a napok alatt falai között tisztelhetette majdnem egy hétig, szeptember 7-ikétől 13-ikáig, József főherczegot, a ki a Pápa környékén végbenő hadgyakorlatokat személyesen vezette.

Ezen idő alatt a főherczeg kíséretével együtt Veszprémmege főispánjának, Fenyvessy Ferencnek nagy kényelemmel és izléssel berendezett villájában volt elszállásolva, a szép, terjedelmes épület emeleti részében, míg maga a házi gazda ez időre a földszintre költözött le.

A főherczeg Pápán időzése alatt kíséretével együtt le is fényképeztette magát, mely érdekes felvétel mását rajzunkon mi is bemutatjuk.

Ott láthatók a képen József főherczegen kívül Bolla Kálmán altábornagy, honvédségi adlatus, Zarna dandárparancsnok, továbbá gróf Merveldt ezredes, Johannes és Seyfrid német vezérkari tisztek, kik a hadgyakorlatokon mint Ő Felsége által meghívott vendégek vettek részt.

E. Z.

JÓZSEF FŐHERCZEG ÉS KÖRNYEZETE A PÁPAI HADGYAKORLATON.

A DUNAI HADGYAKORLATOK.

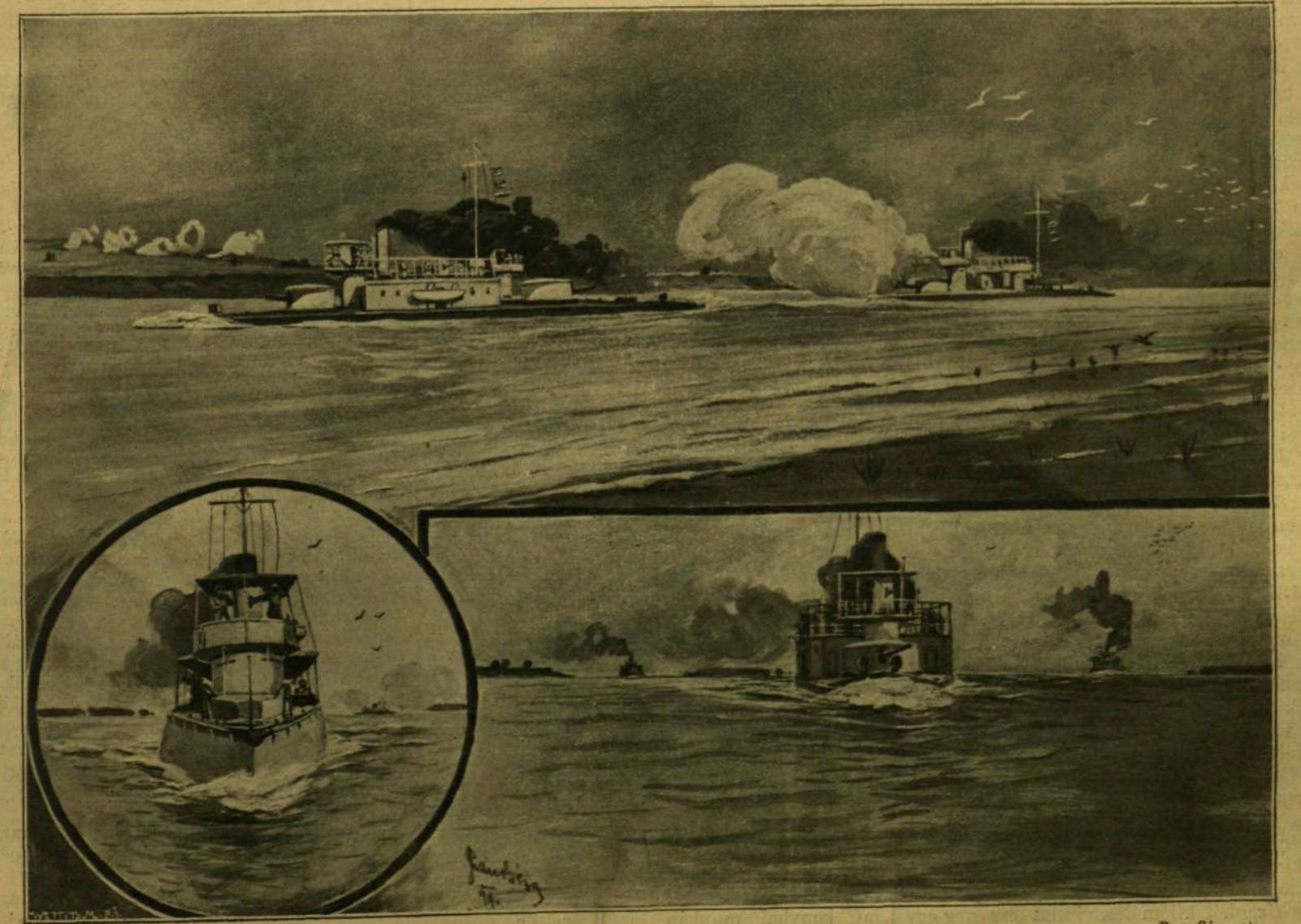
Szeptember hó 9-től 11-ikéig tartották meg Duna-Pentele mellett ama vízi hadgyakorlatokat, melyeket a múlt évben királynénk halála miatt elhalasztottak. A most lefolyt hadgyakorlatnak kiváló érdekességet adott az, hogy ez volt az első alkalom, melyen a dunai monitorhajóhad együttesen működött a szárazföldi hadsereggel. A budapesti 4-ik hadtestet ez alkalomra két hadosztályba osztották, mind-egyikhez beosztván a teljes dunai monitor-

hajóhad felét, két-két monitort és egy czirkáló hajót vagy torpedó-csonakot. Az egyik hadosztálynak, a déli félnek (Czibulka altábornagy) a Duna jobb partján volt a kiindulási pontja Sár-Keresztúrnál. Feladata volt átkelni a Dunán s megtámadni az éjszaki félt; a másik hadosztály (Lederer altábornagy) a Duna balpartján Tass mellett védte Budapest fővárost, melynek megvédése volt fő feladata.

A nagy érdekességű hadgyakorlatokat maga

Ferenc Ferdinánd főherczeg trónörökös vezette, a ki az éjszaki fél egyik hadihajójával, a «Lajthával» érkezett a harc kitörésekor Duna-Pentele alá. A támadás megkezdésére az éjszaki fél nagy óvatossággal küldte alá hajóhadát, a «Maros» és «Lajtha» monitortokat egy torpedó-csonak kíséretében Duna-Pentele irányában. A déli fél hajóhada, mely a «Körös» és «Szamos» monitorokból és egy czirkáló-hajóból állott, a duna-pentelei sziget

A visszavonuló éjszaki fél hajóhada tüzel a tüzérségre.

A czirkáló hajó hírszerző úton.

A menekülő «Maros» monitor.

Paar Géza rajza.

A DUNAI HADGYAKORLATOK.

A főző tanfolyam növendékeinek csoportja.

AZ ORSZÁGOS NŐKÉPZŐ-EGYESÜLET INTÉZETÉBŐL.

alatt várta lesben az éjszaki fél hajóhadat akképpen, hogy a Dunának e helyen mintegy hétszáz méternyi széles kanyarulatánál teljes oldalszélességében vehesse tűz alá az ellenfél monitorjait. Az ilyen meglepett éjszakai hajóhad nem bírva kiállani a rettentő tüzelést, rövid idő múlva visszavonult, mikor is a déli fél szárazföldi tüzérsége perczek hosszáig lövöldözött. A menekülő hajóhadat a «Körös» monitor vette üzőbe, míg a visszamaradt «Szamos» monitor a már e közben kölesönösen kifejlesztett tüzérségi harcban fedezte saját déli felének hídépítő munkálatait, melyeknek sikeres befejezése után a déli fél hadosztálya 10-ikén este át is kelt a Dunán s kiűzte állásából az éjszaki félt, elfoglalván főhadiszállását, Tass községet. A főfeladat megoldása után beállott rossz időjárás miatt Ó Felsője a király, úgy a tatai, mint a dunai hadgyakorlatokat lefuvatta, de a Dunán már ekkorra is behízelnyült dunai monitor-hajóhadunk kitűnő volta és működő képessége.

A teljes dunai monitor hajóhad négy monitorból, egy cirzkáló hajóból és egy torpedócsónakból áll. A monitorok közül a két nagyobb, a «Körös» és a «Szamos», teljesen egyformák, egyenként 450 tonna tartalmúak, hosszúságuk ötvenöt méter, szélességük kilenc méter, mely járatak pedig egy méter és húsz centiméter. Hajtó erejük egyenként ezerkétszázötven lóerőnek felel meg, melynek segítségével óránkénti gyorsaságuk húsz kilométerre megy. Vértékük öt centiméteres pánccsal áll. Hadi felszerelésük egyenként két tizenkét centiméteres Krupp-féle ágyúból, valamint négy hat centiméteres gyorstüzelő ágyúból áll. Személyzete, melyet évente a közös haditengerészet állományából osztanak be, — ötvenöt ember és öt tiszt, mely létszámot a duna-gőzhajózási társulattól beosztott révkalauz egészíti ki, a ki a Duna folyását s medrét kitűnően ismeri. Mindkettő teljesen új és modern szerkezetű hadihajó. A másik két kisebb monitor, a «Lajtha» és «Maros» szintén egyforma, s jollehet a «Lajthát» még 1874-ben bocsátották vízre, ezek is minden követelést kielégítenek. A «Lajtha» és «Maros» 310 tonnások, ötven méter hosszúak, nyolcz méter szélesek és mélyjáratauk egy méter és tíz centiméter, hajtóerejük egyenként hétszáz lóerőnek felel meg, melynek segítségével egy óra alatt tizenöt kilométernyi utat tesznek meg. Pánccsalatuk négy és fél centiméter vastag. Hadi felszerelésük egyenként egy tizenkét centiméteres Krupp-féle gyorstüzelő ágyúból és három kilenc milliméteres golyósóróból áll. Személyzetük ötven ember és öt tiszt. A hajóhad kiegészítője végül egy harmincz tonnás cirzkáló hajó, melynek kétszáz lóerű gépe van, s tizenhét kilométernyi utat tesz meg egy óra alatt. Felszerelése egy gyorstüzelő ágyúból áll, s hatalmas, huszezer gyertya-erű villa-

mos reflektorával (melyhez hasonló mindegyik monitoron van) három és fél kilométernyire elvilágít. Személyzete tíz ember és egy tiszt. A hozzá tartozó torpedó-csónak húsz tonnás és százötven lóerű géppel, meg egy Whitehead-féle torpedónal szánt kilövésővel van ellátva. A dunai monitor-hajóhadat, hogy teljesen megfelelhessen rendeltetésének, mely békében főleg a Vaskapu és az aldunai partok megvédeléséből áll, — még kiegészítik két nagyobb, 500 tonnás monitorral, melyek a «Tisza» és «Duna» nevével fogják viselni s legújabb rendszerű felszerelésűek lesznek. Valamennyi monitor az új-pesti hajógyárban épült, honnan legutoljára 1894-ben a «Körös» került vízre.

Paur Géza.

A NŐKÉPZŐ-EGYESÜLET A GYERMEK-VÉDŐ-KIÁLLÍTÁSON.

A gyermekvédő-kongresszus alkalmával létesített kiállításnak kiváló helyet foglalt el többek között az Országos Nőképző-Egyesület is. Az intézet belső berendezését, történetét s a növendékek munkáit bemutató gyűjteményeken kívül több érdekes fénykép enged betekintést ez intézet életébe. Három ezek közül mi is bemutatunk olvasóinknak.

Egyik a főzőtanfolyam növendékeit ábrázolja egyszerű, de a czelnak megfelelő és izléses egyenruhájukban. A főzőiskolát csak öt évvel ezelőtt nyitotta meg a Nőképző-Egyesület felöltött növendékei s önként vállalkozó fiatal nők számára. Egy-egy tanfolyamra, mely legfeljebb öt hónapig tart, rendszeren csak 12 növendéket vesznek fel, kik magukat a magyar és francia konyha gyakorlati fogásainak elsajátításában gyakorolják egy igen kitűnő úri szakácsnő vezetés alatt. Ez idő alatt minden konyhai munkát maguknak kell elvégezniük s az elkészült eledelt is maguk eszik meg, de tanulásuk végén nyilvános vizsgálat helyett az Orsz. Nőképző-Egyesület választmányi tagjai, valamint egyes meghívott férfi- és nő előkelőségek előtt színöröszinre bemutatják főző- és süti ügyességüket, mikor aztán a készítményeket együtt el is fogyasztják. Minisztereket, főbb tisztviselőket, előkelő írókat gyakran hívnak meg ily vizsgálatokra, melyeken felváltva magyar és francia ebédrel szolgálnak. A vendégeket maguk a főző leányok szolgálják ki a képnökön látható egyenruhában. A főző leányok csaknem kivétel nélkül előkelő családok gyermekei; van közöttük egy pár fiatal asszony is, de mindenkor van egy pár menyasszony, ki leányságának utolsó napjaiból szakít egy kis időt, hogy új családi kötelességének majd annál inkább eleget tudjon tenni. A gyakorlati konyhai munkán kívül ezek a növendékek mellékesen másnemű háztartási ismereteket is tanulnak.

További két képünk az intézet udvarát mutatja a játszó és szórakozó leányokkal. Az udvar a belváros körülményeire képest eléggé terjedelmes, s bár minden oldalról házak és magas kőfalak kerítik, a benne levő ültetvények kellemes külsőt adnak neki. De mindenki elismeri, hogy a holt természetnél sokkal szebb itt az élő leánysereg, melyben a kis leányoktól a serdülőlig és az eladókig minden korból találunk egy-kettőt.

Az Orsz. Nőképző-Egyesületben, melyről lapunk már több ízben megemlékezett, a jelen iskolai évben már több mint 500 növendék van. Van ugyanis négy elemi iskolai, egy polgári iskolai, nyolcz gimnáziumi osztály (ez az első a maga nemében, most negyedik évében van s a mostani növendékek fogják először az érettségi vizsgálatot letenni), két továbbképző osztály, négy tanítónőképző és a főzőtanfolyam, tehát egész serege az intézeteknek, melyekben a leányok elméleti és gyakorlati oktatást nyerhetnek egyaránt.

JÓKAI HÁZASSÁGA.

A nemzet koszorús frója szeptember hó 16-ikán délben egybekelt Budapesten a gyár-utcai anyakönyvvezető-hivatalban Nagy Bella kiasszonyval, egy fiatal színművésznővel. Szeptember 16-ikán reggel Jókai ügyvédével, dr. Sebestyén Józseffel együtt fölkereste Matuska Alajos helyettes polgármestert, s fölmutatván a házassághoz szükséges okiratokat, arra kérte, hogy adjon fölmentést a szokásos kihirdetés alól. A polgármester megadta az engedélyt, hogy az esketést azonnal végrehajtásák, és szép beszédet is intézett a költőhöz, kívánva, hogy még tovább is dicőséget hozzon a hazára Jókai megilletődve felelt: «Nekem is ez az óhajtam és meg is teszem, a mi tőlem telik, hogy hazámnak dicőséget szerezzek.»

A polgármestertől egyenesen a gyár-utcai anyakönyvi hivatalba hajtottak, ott várta őket dr. Bódy Tivadar VI. kerületi előjáróhelyettes, a kit Jókai már előtte való nap fölkerít, hogy házassági tanuja legyen. Dr. Sebestyén ezután elment a menyasszonyért s csakhamar visszatért Nagy Bellával, a kit az édesanyja kísért. Fölstettek Kozáry László anyakönyvvezető szobájába s ott várakoztak, a míg a fél 11 órára kitűzött esküvő lefolyt, csak a hivatalos személyiségek és a menyasszony édes anyja jelenlétében. A VI. kerület 1899. évi anyakönyvének 239-ik lapján a 862-ik házassági bejegyzés tesz tanúságot a nagy költő házasságáról:

Kelt Budapesten 1899 évi szeptember 16-ikán. Megjelentek alulírottak Kozáry László anyakönyvvezető előtt házasságkötés czéljából:

1. Mint *volegény*: nemes ásvai Jókai Móricz, kinek vallása: ev. ref., állása (foglalkozása): főrendiházi tag. Lakóhelye: Budapest, VI. Bajza-utca 19/b. szám. Születés helye: Rév-Komárom, ideje: 1825. év február hónap 20. és a ki személyazonosságát születési bizonyítványával igazolta. *Atyjának* családi és utóneve: néhai nemes ásvai Jókai József, állása (foglalkozása): ügyvéd, lakóhelye: Rév-Komárom. *Anyjának* családi és utóneve: néhai nemes ásvai Jókai Józsefné, született nemes Pulay Mária, állás . . . lakóhelye: Rév-Komárom.

2. Mint *menyasszony*: Grósz Bella, a kinek vallása: izraelita, állása: színésznő, lakóhelye: Budapest, Szondy utca 19. szám. Születés helye: Jákó (Szabolcs megye), ideje: 1879. július hónap 4. és a ki személyazonosságát bizonyítványával igazolta. *Atyjának* családi és utóneve: Grósz Mór, állása: gépész, lakása: Budapest, Szondy utca 19. szám. *Anyjának* családi és utóneve: Grósz Mórné, született: Flamm Éva, állás: . . . lakóhelye: Budapest, Szondy-utca 19. szám.

3. Megjelentek továbbá, mint egyik tanu: doktor Bódy Tivadar, kinek állása székes fővárosi előjáróhelyettes, lakóhelye: Király-utca 75. szám, életkora: 31., és a kit alulírott anyakönyvvezető személyesen ismer. 4. Mint másik tanu: doktor Sebestyén József, kinek állása: ügyvéd, életkora: 33 év.

Alulírott polgári tisztviselőnek a házassághoz az egymással való házasságkötés iránt tett kérdésére az előtte együttesen jelen levő házasságkötő két tanu jelenlétében személyesen külön-külön kijelentették, hogy egymással házasságot kötnek.

Alulírott polgári tisztviselő, a házasságkötést ezen egybehangzó kijelentések alapján a törvény értelmében házastársaknak nyilvánította.

Megjegyzés: (üres.)
Fölvastatván, helyben hagyott és aláíratott.
Az egyik tanu aláírása: A férj aláírása: Dr. Bódy Tivadar s. k. Dr. Jókai Mór s. k.
A másik tanu aláírása: A feleség aláírása: Dr. Sebestyén József s. k. Jókai Mórné szül. Grósz Bella s. k.
Kozáry László s. k.
anyakönyvvezető,

Az anyakönyvi lap kitöltése után Kozáry anyakönyvvezető üdvözlő-beszédet mondott az új párnak. Jókai néhány szóban köszönte meg a jó kívánást. Azután az új házaspár zárta kocsiában elhajtott. Először az új asszony volt lakására mentek, onnan pedig kihajtottak a keleti pályaudvarhoz, és Bécsbe utaztak, hol három napot töltöttek, aztán pedig Olaszországba utaztak. Bécsbe sok üdvözlő érkezett Jókaiékhoz. Dr. Thallóczy Lajos udvari tanácsos és akadémiai tag gyönyörű virágokért küldött levél kíséretében, melyben üdvözlő «rózsájával a borostyánt.»

Jókainé szül. Nagy Bella Ó-Budán végezte a polgári és elemi iskolát, s már gyermekkorában föltűnt szavaló képességével. Azért a kereskedelmi iskolából átment Rákosi Szió asszony színészközlőjébe, hol el is végezte a tanfolyamot. Ekkor Ó-Budára, a Kisfaludy-színházba járt vendégszerepelni. A nyáron a budai szinkörben Jókai «Apotheozisát» oly kifejező erővel szavalta, hogy néhány nappal utána a Vígyszínházhoz szerződötték, szerződését azonban most már fölbontotta. Nagy Bella — most már Jókainé — arczképét lapunk f. évi 31-ik számában bemutatuk azon alkalommal, midőn a Petőfi-ünnepélykor, július 29-ikén, a budai szinkörben Jókainak Petőfiről írt apotheozisát nagy hatással szavalta.

Előfizetési fölhívás.

A «VASÁRNAPI UJSÁG» a legrégibb magyar szépirodalmi és ismeretterjesztő képes lap, újabb helenként egy félvel bővítve, «A Vasárnapi Ujság regénytára» című állandó szépirodalmi melléklettel jelenik meg, mely, mint a fölap, szintén művészi képekkel van díszítve. — A «Vasárnapi Ujság» a női munkára és divatra vonatkozó képeket és czikkeket is ad, s félevenként művészi becsű nagy kép-melléklettel, összesen több mint ezer képet évenként.

ELŐFIZETÉSI FÖLTÉTELEINK:

	egész évre	fél évre	negyedévre
A Vasárnapi Ujság	8 frt.—kr.	4 frt.—kr.	2 frt.—kr.
A Világkrónikával együtt	9 • 00 •	4 • 80 •	2 • 40 •
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok	12 • 00 •	6 • 00 •	3 • 00 •
A Világkrónikával együtt	13 • 00 •	6 • 80 •	3 • 40 •
Csupán a Politikai Ujdonságok	5 • 00 •	2 • 50 •	1 • 25 •
A Világkrónikával együtt	6 • 00 •	3 • 30 •	1 • 65 •

Az előfizetések a «Vasárnapi Ujság» és «Politikai Ujdonságok» kiadó-hivatalába, Budapest, Egyetem-utca 4. küldendők.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Egy viharos emberöltő czímen jelent meg dr. Busbach Péternek, a fővárosi közelet ismert férfinak, volt országgyűlési képviselőnek emlékirataiból a második kötet Kilián Frigyes bizományában. Pár év előtt adta közre az első kötetet s ezt most 356 lapra terjedő kötetben folytatja.

Busbach a nagy idők tanúi közül való; tapasztalatai, emlékezései a forradalom előtti időkbeli kezdődnek s korrajzi értéket a szerző közvetlen megfigyeléséből, megbizhatóságát nyeri. A fővárosban élt, ennek első polgári családjai körében, érintkezett a politika vezetével, a polgársággal. Az új kötet a forradalomra következő szomorú időkrol, a Bach- és Schmerling-korszakról. Pest és Buda akkori életének jellemző és historiai becsű mozzanatait találjuk benne. Nem krónikát, események láncolatát írja, hanem az idők egy-egy képét festi s politikai, polgári élet egyformán helyet foglal Busbach emlékeiben. Az ötvenes és hatvanas évek sok eseményéről is találunk elevenen írt epizódokat. Az egész könyv egész végig lekötő a figyelmet, s emlékirati irodalmunknak — mely még mindig nem valami gazdag — érdemes munkái közé tartozik. Ára két forint.

A királyi könyve. A mostanában megjelent alkalmi művek közül mind tárgyánál, mind kiállítása rendkívül ékes voltánál fogva kimagaslik az a szép díszmű, mely a fenti czím alatt, 346 lapra terjedő nagy ívrétű kötetben, mintegy 400 jól kivitt rajzzal Herzig Miksa bécsi kiadónál, jeles írók és művészek közreműködésével jelent meg. A díszműről, — melyből most néhány szép képet mutatunk be, — már korábban részletesen megemlékeztünk

A játszótérről.

AZ ORSZÁGOS NŐKÉPZŐ-EGYESÜLET INTÉZETÉBŐL.

s most az érdeklődők kedvéért csak annyit említnék meg, hogy a díszes munka mű budapesti kiadóhivatala, a hol a munka megrendelhető, VII. Erzsébet-körút 17. szám alatt van.

A hírlapirodalom köréből. A szabadalvópárti politika két napilapja, a «Nemzet» és «Magyar Ujság» október elsejével összeolvad, s «Magyar Nemzet» czímen jelenik meg minden nap az esti órákban. A főszerkesztő dr. Jókai Mór és Bekics Gusztáv, felelős szerkesztő Adorján Sándor.

Wagner-kiállítás a Nemzeti Szalonban. Wagner Sándor, a jeles festő, ki évtizedek óta él Münchenben mint a festő-akadémia tanára, e napokban itt-hon időzött abból az alkalomból, hogy műveiből a Nemzeti Szalon Hock János alelnök kezdeményezésére kiállítást rendezett. Kisebb nagyobb képek, vázlatok, rajzok — száma mintegy kilenczven darab — látható e kiállításon. Sok becses darab van ezek közt, s tárgyban is változatosak. A magyar, spanyol, olasz és keleti típusok egész sorozata az érdekes gyűjtemény, mely e hó 21-ikén nyílt meg. Wlassics közoktatásügyi miniszter is sietett megtekinteni a tárlatot, melyben különösen a magyar tárgyúak érdekelték.

Itt vannak a Petőfi verseihez készült illusztrációk, mellettek a művész kitűnő lo- és számár-tanulmányai, a csikós-típusok és a magyar pusztai élet feltűnő életképek. A többi képek tárgyai a spanyol és keleti életből vannak véve. Ott látjuk a konstantinápolyi Karakói (galatai) hidat, az Alhambra remek csarnokát, a bikaviadal-arénát, a Toledo kapuja előtti életet, a Forum Romanumot, a tivóli Sibilla-templomot, a mulató híremet, a doge-palotából a Sala del Consiglio. Egyik állványon van az elhunyt Lietzenmayer ábrázoló dombormű, a mely szintén Wagner mintázott. A képek ára mérsékelt. A legrégibb a konstantinápolyi karakói hid, festménye 5000 forint, de a képek legnagyobb részének 500—400—300, sőt 150 forint az ára.

A Nemzeti Színház három kis eredeti vígjáték-kal kezdte meg szeptember 15-ikén az újdonságok bemutatását.

«Dombai úr felesége» az első apróság. Szerzője egészen új ember az irodalomban, Hajó Sándor De ha valaki a Nemzeti Színháznál kezdheti irodalmi pályáját, elég biztató tehetségére. Vígjátékának gondolata az, hogy a józaváló férj elbálik az udvarlónál, s a kaczer asszony az udvarló által ismeri meg, hogy meg kell becsülni a férjét. Egy

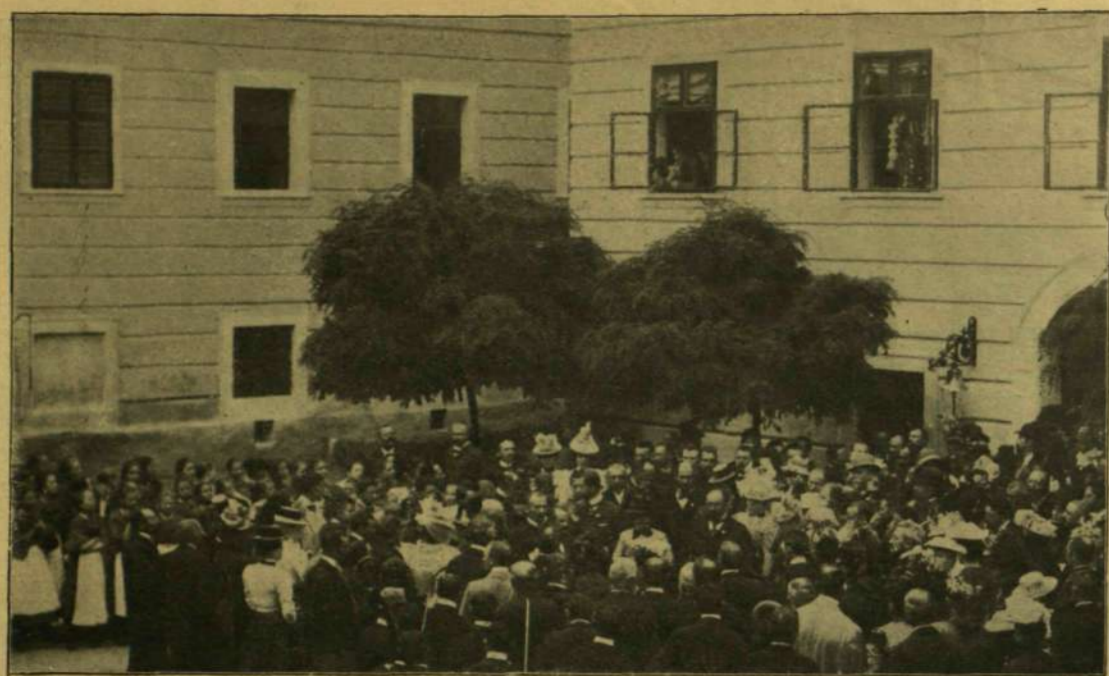
orvos megsejti, hogy feleségének udvarlója van, sőt az asszony az ablakból adott jelekkel már találkozásra készül hívni. Az orvos aztán egy történetet beszél el Dombai úr feleségéről, a ki kaczer. Olyan élethíven adja elő a történetet, hogy még a jelt is megadja az ablakból, az asszony nagy rémulétele. A jeladásra rögtön megjelenik az udvarló, s oly nevelésesen viseli magát, a mikor a férjet is ott találja, hogy az asszony kijózanodik. Nem rossz az ötlet, de a színpad fűszereinek eleven színével a szerző még nem tud banni. Csillag Teréz, Gyenes, Dezső játszották a kis darabot.

«Másodvirágzás» a másik darab czíme. Szerzője Kempf Józsefné, Borostyáni Irma, egy jeles tanár neje és Borostyáni Nándor ismert író nővére. Darabja sok ügyességgel készült és egy házaspár életének sok igaz szava hangzik, a mi érzést mutat, és a színpadi követelés iránti érzék sem hiányzik. Egy már valóban levő házaspár rövid órára ismét összejön, hogy az átutazó nagypapa ne tudjon meg semmit. Boldog házastársának tettetik magokat, s míg játszik a kegyes képmutatást, annyi gyöngéd-séget tanúsítanak egymás iránt, hogy a szerelem újra föléled bennök, és az asszony megbocsát. Ujházi (a nagypapó), Cs. Alszeghi Irma, Nagy Ibolya, Gabányi, Horváth és Dezső jól kiemelték a darab javarészt. A közönség a szerzőnőt kitapsolta, a ki meg is jelent.

«Az anyósok» a színpad világában élő és gyakorlott színműrói műve, Gabányi Árpádé. Egy fiatal házaspár évekig él a legnagyobb elvonultságban, mert a férj fél az anyósoktól. De ki nem kerülheti sorsát, mert egy furdóben összetalálkozik a két anyóssal, két különböző természetű asszonysággal; egyik szókimondó, őszinte, a másik affektáló, finomkodó, kényeskedő. A két asszony első dolga, hogy összevessék egymással, de azért már a fiatal házaspár is csaknem összevessék egymással, mert híre jön, hogy az após megszóktatott egy fiatal leányt. Ez a befejezés nem elég leleményes. A két anyós szerepe Rákosi Szió és Vizváriáné kezében nagy derűséget kellett. K. Gerő Lina, Zilahai, Vizvári, Horváth érvényesítették a vígjáték többi részét.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

Az erdélyi magyar közművelődési egyesület közgyűlése. Két évi közbeeső idő után, mialatt az EMKE a fölmerült újjászerveződés végett közgyűléseit a székhelyen, Kolozsvárt tartotta meg, most szept. 17-ikén ünnepélyes módon és országos részvétel mellett ismét a vidéken, Gyula-Fehérvárt

A GYERMEKVÉDŐ KONGRESSZUS TAGJAINAK FOGADTATÁSA A SIKETRNÉMÁK VÁCI INTÉZETÉBEN.

ment végbe a hazafias egyesület közgyűlése, sorrendileg már a tizenötödik. Gyula-Fehérvár fekvésénél fogva az erdélyi résznek mintegy központját képezvén, ezért az ország rész minden vidékéről sokan sereglettek össze, sőt több oldalról képviselve volt a Királyhágón innen rész is.

A földszíntől indóházánál Novák Ferenc polgármester fogadta a vendégeket a város nevében. A legtöbben és az egyesületi választmány a gyűlés napjának reggelén kilenc óra után érkeztek. A polgármester hazafias beszédére gr. Bédy Ákos elnök válaszolt, kifejezve az egyesület örömét, hogy Erdély ezen fontos pontjára jöhettek el az EMKE. Felleobogzott utcaikon, hosszú kocsisorral történt a bevonulás. A közgyűlést a várbán, a kath. főgimnázium dísternében tartották, mely annyira tömve volt, hogy a vendégek egy része be sem fért. Jelen voltak: Majláth Gusztáv gróf katolikus, Bartók György református és Ferencz József unitárius püspökök, több főispán, a gyulafehérvári káptalan tagjai, a városi tisztikar, képviselők, stb. Gr. Bédy Ákos elnök rövid, de szép beszédében ismertette az egyesület életét. Sándor József alelnök bejelentette az üdvözlőleveleket, ezek közt Széll Kálmán miniszterelnök és Darányi Ignác földmívelésügyi miniszter levélét, melyben másnéven elfogadással megítélte a közgyűlést. Sándor József alelnök beszédében ismertette az egyesület életét. Sándor József alelnök bejelentette az üdvözlőleveleket, ezek közt Széll Kálmán miniszterelnök és Darányi Ignác földmívelésügyi miniszter levélét, melyben másnéven elfogadással megítélte a közgyűlést. Sándor József alelnök beszédében ismertette az egyesület életét.

csak 80 taggal szaporodott, míg elszegényedés és elhalálzás következtében 276 tagot töröltek. Ezért az Emke az idén ötven ezer gyűjtőt küldött szét az országba, de ezek eredménye még nem ismert. Feleneg az Emkének 13,930 tagja van. A székelyek bajának segítése dolgában nem sokra mentek. A székely szeretetház, melynek alapítása még néhai Kun Kocsárd gróf terve volt, nem tud létrejönni. Örvendesebb a Kun-Kocsárd-féle algyógyi székely földmívelés-iskola fejlődése, mely az elhunyt székely főúr negyedmillió alapítványi birtokán létesült tíz év előtt. Az egyesület az idén 68,313 forintot költött, a miből a művelődési feladatokra (az algyógyi iskola fenntartására fordított 20,077 forinttal együtt), a mely a birtok jövedelmeiből tellett ki) 43,401 forint jutott.

A protestáns irodalmi társaság közgyűlése Debreczenben. A protestáns irodalmi társaság szeptember 20-án Debreczenben tartotta évi közgyűlést. Együttal jubileuma is volt ez az érdemes társaságnak, a mely most tíz éve, hogy megalakult, munkálkodik a magyar protestánsok összeforrasztásán, a szellemi erők egyesítése által közvetlenül az egyház, de közvetve a magyar hazának is javán, népies kiadványaival pedig a közép valláserköltési nevelésére tett szolgálatokat.

A protestáns irodalmi társaságnak mintegy 200 tagja ment el Debreczenbe. Szeptember 19-ikén este érkezett még Hegedűs Sándor kereskedelmi miniszter, a társaság alelnöke neje és leányával. A minisztert ünnepélyesen fogadták, a vasútnál Simonffy Imre polgármester és Szabó Kálmán kereskedelmi kamarai elnök üdvözölte. Veresné Szathmáry Teréz nőgyógyászati elnök a miniszter nejét üdvözölte. A hölgyek öt és leányát remek csokrokkal lepték meg. A miniszter és neje Debreczen város híres ötös fogatán, hosszú kocsisortól kísérvé, a néptömeg sorfala és riadó éljenzése közt ment a «Bika» fogadóba.

Szeptember 20-ikára a várost felzárózták. A közgyűlés a nagytemplomban tartott isteni tisztelettel kezdődött. Megjelentek: Szász Károly duna-melléki, Antal Gábor dunántúli, Kiss Áron tiszántúli, dr. Bartók György erdélyi ev. ref. Gyurácz Ferenc dunántúli, Zelenka Pál tiszamelléki ág. hitv. ev. püspökök, a protestáns egyházak számos jelesével. A templomban Gyurácz evangélikus püspök mondott imát, Petri Elek budapesti ref. hitvány pedig prédikációt. A főiskola nagytermében gyűltek össze aztán, s itt ment végbe a közgyűlés. Gyurácz püspök elnök megnyitotta a közgyűlést. A közgyűlés a legelső napján a közgyűlési elnöki beszédében ismertette az egyesület életét. Sándor József alelnök bejelentette az üdvözlőleveleket, ezek közt Széll Kálmán miniszterelnök és Darányi Ignác földmívelésügyi miniszter levélét, melyben másnéven elfogadással megítélte a közgyűlést. Sándor József alelnök beszédében ismertette az egyesület életét.

Majd lakoma következett. Este a vendégek nagyobb része elutazott. Többen elmentek Algyógyra, a hol megtekintették az állami Kun-Kocsárd székelyföldművelés-iskolát, és Kun Kocsárd gróf sírját megkoszorúzták.

Az EMKE-nek a lefolyt évről közzé tett 15-ik évi jelentéséből fölemlítjük a következőket:

A mi az Emke elmúlt évi működését illeti, ez örvendő, az Emke vagyona immár megüti a másfél millió forintot és az egyesületi törzsvagyon az idén is 44065 forinttal szaporodott. Ezzel szemben az Emke erkölcsi gyarapodása nem mondható ily kielégítőnek. Az egyesület tagjainak száma az évben

Ezután a rendes társulati gyűlés következett. A társaság múlt évi bevétele 4633 frt, kiadása 4388 frt. Vagyona 53,000 frt. A jövő évi költségvetést 6168 forint szükséglettel és 5666 frt fedezetű állapították meg. A közgyűlést lakoma követte. Felköszöntöket mondta: Hegedűs miniszter, Kiss Áron püspök, Simonffy polgármester, Tóth Kálmán, Balogh Ferencz, Újfalussy Béla, stb. A vendégek csak a késő délutáni órákban oszoltak szét.

A gyermekvédő-kongresszus szeptember 17-én tartotta befejező ülését. Öt napon keresztül teljes odaadással munkálkodott ez az előkelő nemzetközi gyülekezet az emberszeretéből föltett sok nehéz kérdés megoldásán. Ez emberbaráti eszmék vándor parlamentjének mostani kongresszusát báró Scander Lewi beszéde zárta be, ki joggal mondta, hogy a kongresszuson nem egy olyan nemes terv és felelős eszme merült föl, melyet a haldokló század sokkal szebbnek talál, sem hogy megvalósíthatná. Adja Isten, hogy a sok szép gondolat és törekvés a jövő század hajnalán tette váljék. A legközelebbi kongresszust három év múlva Londonban tartják.

A kongresszus tagjai szeptember 17-ikén még kirándulást rendeztek Vácra, a hol megtekintették a siket-néma intézetet, elmentek Zebogényre, a hol a szünidei gyermektelep van. E kirándulásokban a külföldi tagok közül is sokan vettek részt.

A Petőfi-társaság szeptember 17-ikén tartotta első felolvasó-ülését a nyári szünetek után, Bartók Lajos elnökletével, ki jelentést tett a segesvári Petőfi-ünnepéről, s fölhitva a figyelmet a nagy-károlyi Petőfi-ünnepre, majd a Petőfi-ház létesítésére megindított gyűjtésre, s végül a nagy-szalontai Arany János-ünnepről emlékezett, a melyen a társaság szintén képviseltette magát.

A felolvasók sorát Bodnár Zsigmond nyitotta meg. Petőfi költségeiről érkezett. Ellentétbe állítja Petőfi költségeit a mai szecesszionista irányval, s fél, hogy ma holnap idegen lesz előttünk a nagy költő világa. Ismerteti aztán Petőfi költségeit, párhuzamosan annak a kornak nagy mozgató erővel, a melyben élt. Makai Emil «Tudós professzor Hatvani» című vígjátékának prólogusát mutatta be. Az előjáték a pokolban játszódik, a hol Belzebub az ördögök fejedelme azon sopánkodik, hogy hatalma napról-napra csappon a földön. Maga elé hozatja hát Hatvani, a debreczeni professzort, a ki az istenségnek hirdetője s vérszerződést írat vele, hogy elismeri az ördög hatalmát. Ezután Bartók Lajos olvasta föl élnék tetszés mellett «Kárpáti emlékek» című előjátékát s aztán egy Petőfi dicsőítő verset, a mely az ötvenes években jelent meg francia nyelven névtelenül, s tanúságot tesz, hogy a külföldön is milyen mély hatást tett Petőfi halála a csatatéren. Végül Veresti Arnold olvasta fel «Frater Mauritius» című novelláját.

MI UJSÁG?

Október 6-ika. Ötvenedik érfordulója lesz október 6-ikán újkori történetünk leggyászosabb napjának. Aradon, hol a 13 vértanú emlékéét érzésbor dicsőíti és Budapestben, hol gr. Batthyány miniszterelnök hamvai fölött mauzoleum emelkedik, nagy kegyelettel ülik meg a napot. Aradra az ország minden részéről érkeznek küldöttségek, itt országos ünnep lesz, melynek rendezését Salacz polgármester elnöklelte alatt városi bizottság intézi. Budapest szeptember 20-iki közgyűlése is egyhangul megszavazta, hogy a törvényhatóság október 6-ikán korszorít helyet az aradi vértanúk szobrára és Batthyány sírjára. Aradra a korszorít a polgármester, két tanácsos és az önként jelentkező bizottsági tagok viszik.

A Duna pusztításai. A Duna mint tenger borítja most az országot, szagattja a gátakat és pusztítja környékét. A Bajorországban, Szászországban, Ausztriában napokig tartott esőzésektől kiáradt folyók dagasztották föl ennyire a hatalmas folyamat. Ausztriában szintén rombolt az árvíz, ott sok emberélet is esett áldozatul. A mindenfelől összegyűlt áradások féltelen vize most Magyarországon hömpölyög keresztül.

Pozsony megmenekült, a nagyon fenyegetett Győr is kiállta a veszedelmet. De a védelem ott is tetemes költségeket okoz, a hol sikerül megfékezni a hullámok haragját. Komárom szintén keserves napokat élt, Esztergom alsó részét előtölte a víz. A Csallóköz víz alá jutott földjeivel, falvaival szept. 21-ikén. Komárom környékén roppant területet öntött el a víz, a Szigetközbe szintén betört Medvédel a Duna. Szigetköz lakossága Győrbe menekült. Komárom mellett az Erzsébet-szigetet összekötő vasúti híd, melyet nem régiben építettek, nagy ve-

szélyben forgott. Vác környékén a népes szigetek mind víz alá jutottak. A Budapest fölötti Dunán különben most már gyors az apadás, de ép ily mértékben huzódik lejjebb az áradat. Budapestben szept. 22-ikén kora reggel kezdődött a Duna apadása. A fővárosban veszély nincs, csak költés. Előttötte azonban az áradás a gyönyörű Margitszigetet egy méternyi magasságban, s megrongálta a Margit-hídral való összekötés munkálatait. Most a Budapest alatti Duna-részekből érkeznek aggodalmas hírek, Bajáról, Mohácsról. A fenyegetett helyeken mindenütt a katonaság is segít a védekezésben.

Hegedűs Sándor kereskedelmi miniszter kintetése. Hegedűs Sándor kereskedelmi minisztert mostani vidéki körútja alatt érte a kintetés, hogy Ő Felsege valóságos belső titkos tanácsossá nevezte ki. A miniszter a debreczeni ünnepélyek után Nagyváradra, onnan pedig Szalontára utazott, s itt épen az ebéd alatt kapta a kabinet iroda táviratát, mely a királyi kintetést tudatta.

A kereskedelmi minisztérium új osztálytanácsosa. A kereskedelmi minisztérium tisztviselő karának egyik érdemes, nagyrabecsült tagját, Vértessy Kálmán osztálytanácsosi cízzel felruházott miniszteri titkárrá a királyi osztálytanácsossá nevezte ki. Vértessy Kálmán hosszabb idő óta vezeti a kereskedelmi minisztérium elnöki osztályát és e minőségben úgy a felsőbb hivatalos körökben, valamint az alantas hivatalnokok között, de a nagy-közönség ama részénél is, a melynek a minisztérium illető osztályában ügyei vannak, — általános rokonszenvnek örvend. Az új osztálytanácsosa, a ki fia Vértessy Sándor kir. táblai elnöknek, még egész fiatal ember. Kívül még három érdemes tisztviselőt tüntetett ki a király kegye. És pedig Kálmán Gusztáv miniszteri titkárnak az osztálytanácsosi címet és jellegét, dr. báró Wimmersperg Frigyes és dr. Lers Vilmos miniszteri segédtitkárnak a miniszteri titkári címet és jellegét adományozta.

Petőfi-ünnep Nagy-Károlyban. A Petőfi társaság a nagy-károlyi Kölesy-egyesülettel szövetkezve, Petőfi halálának ötvenéves emlékéét megüli Szatmármegyében amaz elvezetes helyén, hol Petőfi legboldogabb korát élte mint vőlegény és férj. Az ünnepély főrésze szeptember 24-én lesz Nagy-Károlyban. Ezt kirándulás követi Erdőre, Szendrey Júlia egykori lakóhelyére s Koltóra, hol a fiatal pár időzött. Az ünnepély rendezésére Nagy-Károlyban külön bizottság alakult Nagy László alispán elnöklelte alatt. A rendező-bizottság meghívta az ország összes irodalmi társaságait és az országgyűlés mindkét házát. Az ünnepélybe tartozik Kölesy nagy-károlyi szobrának megkoszorúzása is, mely után a város három jelentősége pontján elhelyezett emléktáblák leleplezése következik.

Eljegyzés. Stibinger József építész e hó 20-án eljegyezte Miskolczon Siess Győző államvasúti főmérnök leányát, Jennyt.

A nő szépség ápolására, fontartására és emelésére ajánlhatjuk leginkább Bantler Ödön kintű hirmének örvendő Szt. Miklós gyógyszerüzét, Temesvár, által előállított kozmetikai szereit, melyek minden károsan ható anyagotl mentesek és mint számtalan esetben bebizonyított, meglepő sikerrel és teljes megelégedéssel használják az egész országban. Bővebbet a hirdetési rovatban.

HALÁLOZÁSOK.

Dr. HARRACH JÓZSEF, a budapest-belvárosi főreáliskola tanára, az országos magyar kir. zeneakadémia titkára, pedagógiai és zene-iró elhunyt Budapestben, szeptember 15-ikén 51 éves korában. Zenei életünknek egyik nagyképzettségű és buzgalmas embere volt, ki a zene érdekeit tollal is hathatósan szolgálta, s a hirlapokban operákról, zenei előadásokról sok kritikát tett közzé. Az ezredévi ünnepélyek alatt ő szervezte azt az 1500 főből állott ifjúsági énekkart, a melyet bámulatos sikerrel vezényelt. Ekkor Ő Felsege nagyobb érdemrenddel is kintetette. Harrach szervezte az okleveles zenetanári kurzust, az akadémiai előkészítő osztályokat s ez előtt két évvel értékes munkát írt a magyar zeneoktatás országos rendezéséről. Több filozófiai és szépi-tani dolgozata is jelent meg. A társaskörök szeretetreméltóságáért becsülték. Halálát özvegye szül. Fleischacker Helén és két leánya (Elza, férjezet Szendeffy Elemérné és Margit) siratja. Dr. Erdődi Béla kir. tanácsos és tankerületi főigazgató és Erdődi Ernő tanár édes testvéröket vesztették az elhunytban.

Selyem-damasztok
75 krtól 14 frt 65 krig
méterenként és selyem-brocatok — saját gyáraimból

Új akkordok. Dal a fészekből. A távolból. Művelt elme, meleg szív munkája, de valódi költői hivatottság nélkül.

Vilma. Szent szerelem. T. K.-hoz. Lapunk mértékét egyik sem üti meg. Legfőlegreméltóbb az első, melyben kellemes dalhang szólal meg.

Az új csillag. Látszik benne a tehetség; de nem kerülhetta el a modern legendák legnagyobb részének hibáját, a mesterkéletet.

KÉPTALÁNY.
A Vasárnapi Ujság 35-ik számában közölt képtalány megfejtése: Egy esalt remény bdr könnyeket fakaszt, körül le és hívón várj új tavaszt.

Felolvasó szerkesztő: Új Miklós. Szerkesztői iroda: Budapest, IV., Kaplony-utca 9.

SZÉNÁSY, HOFFMANN és TÁRSA
párisi és lyoni selyemgyári raktára Budapest, IV., Bécsi-utca 4. Raktárunkon található a legjobb és legnagyobb választék divatos selyemkelmék, csipkék és szatagok, valamint gyöngy-türruhák és gyöngytülkeme-diszkek. Fekete és színes selyemkelmék 85 krtól 14 frt. Foulard-, Pongis- és Satin Liberty-selymek 65 krtól kezdve. Moiré, Pékin, Mousselin minden színben. — Mintákkal kívánatra készítségel szolgálunk.

Régi
származású viszket, bármilyen sör, bőrkütfések, test-, kéz- és lábáztatás ellen orvosilag ajánlatik a valódi Erényi-féle «Ichtio-Salicil», mely ezen bajokat a test bármely részén alaposan gyógyítja. Használati utasítással ára 3 korona. 8178

Makacs
oszt. kőszvény, derékfájás, nyílalás, hasogatók, sűrű, szagatták, máj-, lép- és gyomorlaganatok ellen csak egy üveg valódi Erényi-féle NERVIN-t vegyen, mely ezen bajokat gyökeresen gyógyítja. Ára használati utasítással 80 kr. Postán szétküldi: Erényi Béla gyógyszerüzete Szabadzsállás 6. (Pest megye). Főraktárak: Török József, Király-utca 12. sz. Dr. Budai Emil, Városházteri gyógytár.

SAKKJÁTEK.
2133. számú feladvány. Bayer St-től.
sörét.
Világos indul s a harmadik lépésre matot mond.

Szerkesztői mondanivalók.
M. E. O. A «falkony» meglehetősen magyaros hangzású szó ajánlani, de azért koránsem magyar eredetű, s hogy most már a közhasználatból kivesszük, nincs rajta mit sajnálni. A középkorban ugyanis sokáig falkonynak nevezték az apróbb ágyúkat, de ez a szó az olasz falcone-ból származott, a mi tulajdonképp slymot jelent.
Egyedül valódi kapható: SCHNEIDER JÓZSEF gyógyszerésznél
Buzos gyógyszer!

Felülmulhatatlan szer!
Millió embernek a Schneider-féle Páfrány-tokoscskak (Galandóc-elhajtó) adták vissza teljes egészségöket.
Pántlikagilisztá, fejeztől, a páfrány-tokoscskak által fájdalom nélkül, a legrovidebb idő (6 perc) alatt teljesen elhajtják. E kintű gyógyszer nemcsak a galandóc-féregben, hanem gyomor-ban szenvedőket is biztosan meggyógyítja. A pántlikagilisztá tünetet a következők: az arca halvány-sárga, hágyái, tekintet, kék szemkérlek, lesoványodás, elnyakodás, emésztéhetlenség, étvágytalanság, gyakori rosszallat, ájulás, nyálkosszékelytelenség, a test megdagadása, gyakori felhőgés, bégörés, szoro fájdalom, szivdobogás, a vérkeringés rendelleneségei különösen nőknél, gyakori főfájás stb. stb. 8308

A páfrány-tokoscskak nem ártnak, ha a féreg nincs is jelen. Törvényesen védve. Rendelésél az életkor megjelölendő.
Számítalan elismerő és halányulkozott. Egy eredeti doboz használati utasítással a belső külföldi részre postal utavéttel — 4.— frt a pénz előleges beklédésével — 3.60 frt.
Egyedül valódi kapható: SCHNEIDER JÓZSEF gyógyszerésznél
Buzos gyógyszer!

valamint fekete, fehér és színes Henneberg-selyem 45 krtól 14 frt 65 krig méterenként — sima, osikos, kockázott, mintázott és damaszt stb. (mintegy 240 különböző fajta és 2000 különböző szín és árnyalatban stb).
Ruhák s blousokra a gyárból! Privát fogyasztóknak postabér, vámtentesen és házhoz szállítva. Minták postafordultával.
Magyar levelezés. — Svájcba kétszeres levélblyög ragasztandó.
HENNEBERG G. selyemgyárai, Zürichben
(cs. és kir. udvari szállító).

Legjobb és leghirveesebb
pipere hölgypor: a
La
7985
VELOUTINE
Különleges Rizpor
BISMUTTAL VEGYITVE
CH. FAY, ILLATSZERÉSZ,
PARIS - 9, rue de la Paix, 9 - PARIS.

Kufeké féle.
A tej legjobb hozzátéte
a betegséget
megakadályozza és eltávolítja
gyermekliszt.
Kapható gyógyszerárakban és droguistáknál

SODOR
Folyékony szénasavtartalmu aczéllévely, melynek segítségével mindenki, bárhol szénasavtartalmu szénszénás, oltó, üdítő és hűtő itatásokat (szódavíz, selters, limonádé, szikvíz, mámalé, gazesze, pezsgő, tej stb.) készíthet az e célra szerkesztett palackban a mellékelt utasítás szerint. A szénasav vegyülete. A kezelés egyszerű, kényelmes. A folyadék lehel. 1 doboz 10 sodortívelel 60 kr. Egy doboz székélyes, mindenkorra használható palack 3 frt. Részletes leírás és utasítás kívánatra ingyen és bérmentve. Képviselet a magyar korona országai részére Budapest.
Kertész Tódornál Kristóf-tér. Gettnér és Rauschnál Andrássy-út 8.

A női szépség

(az ideális szépség) egyik legnagyobb és leghathatóbb kincsét, egyet a Blaha Lujza pipere krém képezi, mert ez teljesen ártalmatlan és szírmentes, miért is nappali használatra, este pedig színteljes odára meztelenül a legalkalmasabb. Kiváló jószágát legjobban így szólja az, hogy Dr. Spilényiné: Blaha Lujza dínevelt nagy művésznőnek kedvence pipere szeve. - 1 lével 1 frt 20 kr., hozzá Blaha Lujza arczpor (szem, fehér rózsaszínben) 1 doboz 80 kr., és szappan 1 db 20 kr. Ezeket minőségben kapható közvetlen a készítőnél: 8004 Dévai SZOLLOSY ISTVAN, gyógyszerésznél Budapest, I. ker., Krisztina-körút 32. a ki postán titoktartás mellett is azonnal megküldi használati utasítással. Raktár: Török József gyógyszerár, «Opera» győgytár.

Képes levelező-lapok
minden jól sikerült arcz-, táj- és egyéb fénykép után az addig ismert legjobban kivitelben
100 drbot 8 frtért
300 " 16 "
500 " 22 "
Képes Levelező-Lapok a Képes-Hívtelre, Budapest, 4. ker. utca 11. sz. 1. emelet.
Csupán az igazán művészi és mindenben a legújabb technikával készült arcz- és táj- fényképek után kaphatók az itt megírt áron.

BUDAPESTI GYÁRAK ÉS CZÉGEK.

PANZER
Pénzszekrény, tresor és vasipar r. t.
Szabadalmazott új rendszerű tűz- és betörésmentes aczélpánccsal pénzszekrények, tresor, safos-depositis, pánccslaszobák különleges gyára. Különös jó szerkezetű anyakönyv-szekrények kaphatók jutányos áron. 8339 Budapest, Károly-körút 9. sz.

PHOTO-GRAPHIA
WITTITZ-VILMOS
BUDAPEST
Horgany, vörös- és sárgaréz clichék előállítására, valamint autotípiák, phototípiák, chemigraphiák, és photographiák, úgy helybeli, mint vidéki megrendelések jutányos áron pontosan eszközöltetnek. 8356

FESTÉK GYÁR
Lakk-kence, építészeti anyagok, vegyszertési czikkék és egyéb különleges czikkék, gépolajok.
Ifj. ERKER ANDRÁS
Telefon 13-08. Ujpest, Árpád-út 56. Telefon 13-08.

CLICHÉKET készíti a legfinomabb kivitelben
WITTITZ MANFRÉD
Budapest, Király-utca 30. - Telefon 18-99.

A világ legkiválóbb szere a női szépség fenntartására és emelésére a **JUNO-KENŐCS** (Kéz-és arczkenőcs)
Minden eddig ismert szépségápoló, a mellett tökéletesen ártalmatlan. Biztosan és gyorsan távolítja el a bőr mindenemü tisztálanságát, mint: himlőhelyet, szepőt, májfoltot, persenéseket (vimméri), bőralkát (mitesser), pikkelykőteget, bőrhámot, napégést, arczveszést stb. A bőr érzékenységét és durvaságát megszünteti, s rövid használat után hóhérré, bársonysimává teszi. Egy l. sz. tévely ára használati utasítással meg nem íromalabb és hatóságosabb 80 kr. **Juno-kenőcs II. számú** mint az I. számú. Használati útmutató mint az I. számúval van előírva, csak hogy a folyékony Juno szappan használható hozzá. - Ára 2 korona (1 frt).
-vis - kőz és arczvíz ára 50 kr.
-puder, fehér, rózsas és eremeszín 1 db. 50 kr.
-fogpép samoson, alkatresekben, szappan nélkül 50 kr.
-fogszívó, egy üveg 30 kr. (köl 50 kr.)
-szappan, 1 darab 30 kr.
-szappan, folyékony, egy üveg 40 kr.
(Chromatique de Juno.) A legjobb és egyszerűsített teljesen ártalmatlan szer ősz vagy vörös hajzatnak, szőke, barna vagy fekete színre való kényelmes és állandó festésére. E szerrel festett haj (hajusz, szakál, szemöldök) színe, mely szín a természetes hajszíntől meg nem különböztethető, állandóan megtartja. A használati utasítás szoros betartása mellett a festés nem sikerülése teljesen ki van zárva. Vétel alkalmával a kívánt árnyalat (szőke, barna vagy fekete) kérendő. Egy tok kimerítő használati utasítással együtt 4 korona (2 frt). 8157
A legkínzóbb és legerősebb fogfájás egy pillanat alatt megszűnik! amerikai fogcsappék alkalmazása folytán. Ezen fogcsappék a legjobb szer mindennemü fogfájás ellen, akár odvas vagy lyukas fogtól, akár meggyulladás (fogszagatás) származik. Bámulatos gyors hatás! Egy üveg ecettel és használati utasítással 90 fillér (45 kr) 60 kr előzetes beküldés ellenében ajánlatosan és bérmentve. - Fenti szerek nagyzerű hatású az elismerő- és köszönő levelek ezrei igazolják.
Főraktár és egyedüli készítése a hírneves **JUNO** készítményeknek **BANTLER ÖDÖN** «Szent Miklós» gyógyszerára Naponta szétküldés postával. Temesvár, Király-utca 4.

A budapesti asztalos-ipartestület védnöksége alatt álló
BUTORCSARNOK
VIII., József-körút és Bérkocsis-utca szegletén levő Sváb-féle házban nagy mintaraktárt és vállalati irodát nyitott, hol készleten tart, dus választékban, kiváló minőségű butorokat, 8383
ebédlő-, háló-, uriszoba és szalon berendezésekből.
Ezzel mód van adva a n. é. közönségnek közvetlen a készítő asztalos mesterektől jó butorokat jutányos áron kézen venni, esetleg megrendelni. Továbbá megtekintésre ajánlja a testületnek saját házában levő állandó kiállítását is.

Formosa a plastikai orthopédiának (testegyensúly) legkiválóbb vívmánya. Kiegészítés aczéll és vastirozás nélkül! Magas vállak, csipők és ferde névt háttak kiegyensúlyozása egy urak, mint hölgyek részére. Egyenestartók, műtűzők Scoliosis nál, járó és támogatók corintstól Hossing rendszere alapján, műkezeket, műlábakat, haskötőket stb. stb. Jótállás mellett készíti.

Keleti J. orthopédiái műintézete Budapest, IV., Koronahereg-utca 17.
Képes árjegyzékek ingyen és bérmentve. 8379

Államilag kezeleményezett gőzörre berendezett első magyar
Torony-óra-gyár
Mayer Károly L.
utóda MÜLLER JÁNOS
Budapest, VII., Karinca-utca 3.
Képes árjegyzék ingyen és bérmentve. 8110

Szigeti Mattyu-krém 1 kor. 20 fill.
Szigeti Mattyu-szappan 80 fillér.
Szigeti Mattyu-mosdóvíz 2 kor.
A mai kor legkiválóbb bőrápoló szerel. Szepőt, májfolt és az arczbőr mindenemü tisztálanságai feltétlen és biztos eltávolítására. Egyedüli készítője óv. Fuzsák Mártonna gyógyszerára M. Szigeten. - Főraktár Budapest: Török József gyógyszer. Király-utca 12. 8301

Ápold a szépségedet!
CZERNY-féle eredeti
Orientalische Rosenmilch.
(Keleti rózsatej) 8270
a legjobb szer a szépség megtartására és oly fiatalos arczbőrt szerez, mely semmi más hasonló ártalmatlan szer által el nem érhető; kitünő hatású persenése és a bőrnék bármennemü tisztálansága ellen, megszünteti a sárga vagy barna arczszínt. Ára 1 frt.
Sonnenblumenöhl-seife Ára 35-50 kr.
hozzá Balsamin-szappan 30 kr.
ANTON J. CZERNY, BÉCS,
XVIII., Carl Ludwigstrasse 6.
Budapesti főraktár: Török József gyógyszerésznél Király-utca 12., továbbá minden gyógyszerárban, droguistákban és partimériáknál. Szétküldés utánvétel mellett. Megrendelések úgy helybeli, hol még raktár nincs, fentl szerek egyteljes indoklás. - Prospektus ingyen.

HAJFESTŐ FÉSŰ
(Koffer-féle szabadalom, Berlin S.O. 38.)
Ősz vagy vörös haj előkészület nélkül valódi szőke, barna vagy fekete színre való festésre. Teljesen ártalmatlan. Évekig használható! Darabja 2 frt. Ausztria-Magyarország részére szállítja Verthes sas-gyógyszerára Lugoson, 96. sz. Magyarország. 8250

36 év óta udvari istállóban, a nagyobb katonai és polgári istállóban használatban, nagyobb farsodás előtt és után erőbőrtre, rángatózóknál, az idegek megerősítésénél stb. A lovakat az idomításnál kiváló tevékenységre képesíti. Valódi csak a fenti védjeggyel, kapható Ausztria-Magyarország összes gyógyszerárban és droguistákban. Főraktár Magyarország részére: Török József gyógyszerára Budapest, Király-utca 12. sz. 8170
cs. és kir. osztr.-magyar és román kir. udvari esküdt, kérdőlet gyógyszerésznél Kornenburg, Bécs mellett
Franz Joh. Kwizda

40. SZÁM. 1899. BUDAPEST, OKTÓBER 1. 46. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: **VASÁRNAPI UJSÁG** és / egész évre 12 frt
POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt / félévre - 6
Csupán a **VASÁRNAPI UJSÁG** / egész évre 8 frt
félévre - 4
Csupán a **POLITIKAI UJDONSÁGOK** / egész évre 5.-
félévre - 2,50
Külföldi előfizetésekre a postaiag meghatározott viteldi is csatolandó.

A BOEROK ORSZÁGA.

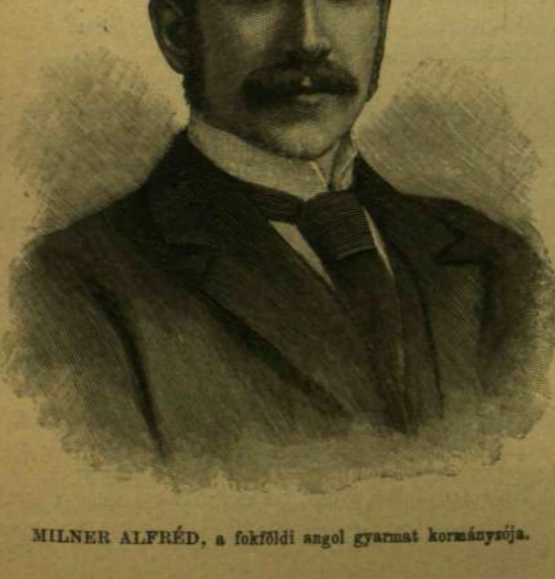
HETEK ÓTA EMLEGETIK a hirlapi tudósítások, hogy a hatalmas Angliának újból háborúja lesz és pedig most nem színes vad népekkel, hanem európai eredetű fehér emberekkel, kik idegen földrészen, de régóta szervezett állami élettelnek. A dél-afrikai Transzvál köztársaság lakói, a boerok ellen készül a hadjárat, az európai közvélemény szerint igazságtalan hódító terjeszkedés érdekében. Azok az okok, melyeket az angolok feltevések igazolására előhozhatnak, nagyon emlékeztetnek bennünket Aesopus ismert meséjére, midőn a farkas a bárányt a víz megzavarása miatt támadja meg; de e mellett mindenkinek emlékezetében van még az a sajtóság Jameson-féle expedíció is, midőn fölfegyverezett angolok - állítólag saját szakállukra - alattomosan, hadüzenet nélkül akarták Transzválát elfoglalni, és tudjuk, hogy Vilmos német császár épen azért vesztette el népszerűségét az angolok előtt, mivel üdvözölő táviratot küldött a boeroknak, mikor az alattomos betörőket alaposan megverték.
A földre éhező angolnak teljesen mindegy, hol és miképp növelheti még nagyobbra óriási gyarmat-birodalmát. Transzvál sem tartozik a legjobb falatok közé, mert neptelen s nagyobbára kopár terület; de van két nagy

értékű tulajdonsága: egyik, hogy a dél-afrikai angol birtokoknak mintegy természetszerű kikerekítője lenne; a másik, hogy gazdag ásványtelep; különösen újabbán fölfedezett aranybányái nagyon értékesek. Az ország különben épen nem kicsiny. Csaknem oly nagy kiterjedésű (326,750 □ km.), mint Magyarország társországaival együtt, s főleg abból alkothatunk magunknak legjobb fogalmat az országról, ha elmondjuk, hogy míg a mi népességünk már jóval fölülhaladja a 18 milliót, a hasonló nagyságú Transzválban alig van fél millió ember s azok között is a fehérek száma 1896-ban csak

A ki Afrika déli részének kissé nagyobb alakú újabb térképét kezébe veszi, első pillanatra látni fogja, hogy Transzvál (vagy a hogy 1884 óta hivatalosan nevezik: *Dél-afrikai köztársaság*) és a szomszédos Oranje állam csaknem egészen angol területek közé vannak ékelve; a vasútak angol vasúttal vannak összekötöttesben, s a tengerparthoz is csak angol területeken át juthatni. E miatt igen sokan érthetetlennek tartják, hogy a boerok maroknyi népe itt a félvadon vidéken miért akarja önállóságát fenntartani s miért nem egyesül a hatalmas angolokkal. Hiszen valószínűnek látszik, hogy előbb-utóbb úgy is angolok kezére jut az ország.
A történelem teljesen érthetővé teszi előttünk a boerok erőlködését, hogy önállóságukat egy óriás ellenében is fegyveresen védelmezik. Hiszen közel kétszáz éve küzdenek már az angolokkal s a jelen században nem egyszer nyílt háborúban is mérkőztek velük. Regény sem lehet érdekesebb, mint az arról szóló részletes rajzok, hogyan kerültek összeköttetésbe a Fokföldön letelepedett hollandok a később ugyanoda költözött angol telepeseikkel, hogyan verték ki ezek a befogadott vendég-tót angolok a gazdákat házukból, s később hogyan kellett élniök a mindinkább éjszák felé szorult hollandiaknak úgy, hogy egyik kezükkel a vad,

KRÜGER PÁL, A TRANSZVÁLI KÖZTÁRSASÁG ELNÖKE.

MILNER ALFRÉD, a fokföldi angol gyarmat kormányzója.

STEIJN T. MÁRTON, Oranje szabadállam elnöke.